ISSN: 2717-0934 Vol.8 , No.2, Serial No. 28, Summer 2026 http://journal.iiwfs.com/

The Journal of Fundamental and Applied Studies of the Islamic World

https://doi.org/10.22034/fasiw.2026.245620

Article Type: Research paper

Abstract Extended Scenario Analysis of Iran-Israel Relations (2025-2035): Identifying Key Factors, Designing Future Scenarios, and Proposing Strategic Responses

*** Amin SadeqiBakyani**

PhD in Political Science, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Article Info.

Received: 27/07/2025
Accepted: 07/02/2026
Available Online: 31/10/2026

Keywords:
Iran; Israel; Scenario Analysis; Future Studies; Middle East Conflict; Nuclear Program; Cyber Warfare.

*** Corresponding Author:**
Dr. Naser Pourhassan
Address: PhD in Political Science, Shiraz University, Shiraz, Iran.

E-mail:
aminsadeqibakyani@gmail.com

Abstract

This research was conducted with the aim of identifying the key factors influencing the relations between Iran and the Zionist regime, designing potential future scenarios (2035–2025), assessing their likelihood and consequences, and proposing strategic responses. This descriptive-analytical study adopts a futurology approach using the scenario analysis method. The statistical population consisted of relevant scientific sources, and purposive sampling was employed. Secondary data were collected through a review of Persian and Latin sources (library and documentary). Findings indicate that key factors include ideology, the nuclear program, geopolitics, security, economy, cyber warfare, and the role of major powers. By integrating the moderating variable of "domestic political transformations in Iran, the U.S., and the Zionist regime," four scenarios were designed: 1) Balance of Power World, 2) Diplomacy and Limited Tension World, 3) Hidden War World, and 4) Direct Confrontation World. Probability assessment reveals that the "Hidden War" scenario is highly probable, acting as a dynamic equilibrium resilient to political shocks. The "Diplomacy and Limited Tension" scenario is likely in the short term but unstable in the long term. The "Balance of Power" scenario has a low to medium probability, while the "Direct Confrontation" scenario has a low probability, though it remains a critical tail risk with catastrophic consequences. The conclusion suggests that the probability of widespread war is low, but indirect tensions will persist. Strategic responses are proposed for Iran

How to Site:
SadeqiBakyani,, A. (2026). Scenario Analysis of Iran-Israel Relations (2025-2035): Identifying Key Factors, Designing Future Scenarios, and Proposing Strategic Responses. *The Fundamental and Applied Studies of the Islamic World*, 8(2). 94-145.

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Iranian Association of Geopolitics. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

فصلنامهٔ مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام،
سال هشتم، شمارهٔ بیست و هشتم، تابستان ۱۴۰۵
https://doi.org/10.22034/fasiw.2026.245620

انجمن ژئوپلیتیک ایران
Iranian Association of Geopolitics (I.A.G)

نوع مقاله: علمی پژوهشی

تحلیل سناریوی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی (۲۰۲۵-۲۰۳۵): شناسایی عوامل کلیدی، طراحی سناریوهای آینده و ارائه پاسخ‌های استراتژیک

*** امین صادقی بکیانی**

دکتری علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۵ مرداد ۱۴۰۴
تاریخ پذیرش: ۱۸ بهمن ۱۴۰۴
تاریخ انتشار: ۸ آبان ۱۴۰۵

کلیدواژه‌ها:
ایران؛ رژیم‌صهیونیستی؛ تحلیل سناریو؛ آینده‌پژوهی؛ تعارض خاورمیانه؛ برنامه هسته‌ای؛ جنگ سایبری.

*** نویسندهٔ مسئول:**
دکتر امین صادقی بکیانی
نشانی: دکتری علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
پست‌الکترونیک:
aminsadeqibakyani@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی عوامل کلیدی مؤثر در روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی، طراحی سناریوهای احتمالی آینده (۲۰۲۵-۲۰۳۵)، ارزیابی احتمال وقوع و پیامدهای‌آنها، وارائه راهکارهای‌استراتژیک انجام شد. این مطالعه توصیفی-تحلیلی از نوع آینده‌پژوهی باروش تحلیل سناریو است. جامعه آماری منابع علمی مرتبط بود و نمونه‌گیری هدفمند انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که عوامل کلیدی شامل ایدئولوژی، برنامه هسته‌ای، ژئوپلیتیک، امنیت، اقتصاد، جنگ سایبری و نقش قدرت‌های بزرگ هستند که با تلفیق متغیر تعدیل‌کننده «تحولات سیاسی داخلی در ایران، آمریکا و رژیم صهیونیستی» چهار سناریو طراحی شد: ۱) جهان موازنه قدرت، ۲) جهان دیپلماسی و تنش محدود، ۳) جهان جنگ پنهان، و ۴) جهان درگیری مستقیم. ارزیابی احتمالات نشان می‌دهد که سناریوی «جنگ پنهان» با احتمال بسیار بالا به‌عنوان حالت تعادل پویا و مقاوم در برابر شوک‌های سیاسی عمل می‌کند. سناریوی «دیپلماسی و تنش محدود» در کوتاه‌مدت محتمل است اما در بلندمدت ناپایدار است. سناریوی «موازنه قدرت» احتمال پایین تا متوسط و سناریوی «درگیری مستقیم» احتمال کم دارد، هرچند به‌عنوان یک ریسک دنباله‌دار با پیامدهای فاجعه‌بار قابل توجه است. نتیجه‌گیری حاکی از آن است که احتمال جنگ گسترده پایین است، اما تنش‌های غیرمستقیم ادامه خواهد داشت. استراتژی‌های واکنشی برای ایران پیشنهاد گردید.

استناد به این مقاله:
صادقی بکیانی، امین. (۱۴۰۵). تحلیل سناریوی روابط ایران و رژیم صهیونیستی(۲۰۲۵-۲۰۳۵) : شناسایی عوامل کلیدی، طراحی سناریوهای آینده، و ارائه پاسخ‌های استراتژیک. *مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام*، ۸(۲)، ۹۴-۱۴۵.

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Iranian Association of Geopolitics. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

۱.مقدمه

در دهه‌های اخیر، روابط پیچیده و پرتنش بین جمهوری‌اسلامی‌ایران و رژیم صهیونیستی، یکی از محورهای اصلی ناآرامی‌ها در خاورمیانه بوده است. این رقابت، فراتر از یک مسأله دوجانبه ساده، به یک درگیری ژئوپلیتیکی چندوجهی تبدیل شده که ابعاد ایدئولوژیک، امنیتی، هسته‌ای و نفوذی را در بر می‌گیرد (ملکی، ۱۳۷۸: ۶؛ شعرباف، ۱۳۹۱:. ۱۷۳). درگیری ایران و رژیم‌صهیونیستی، یکی از بنیانی‌ترین و پایدارترین تقابل‌های ژئوپلیتیکی در خاورمیانه است که ریشه در دهه‌های اولیه پس از انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷ دارد (Sobhani, 2008). پس از انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، این رابطه به شکل یک رقابت استراتژیک و بنیادین وارد مرحله‌ای جدید شد (قانون، ۱۳۸۱؛ گل‌محمدي، ۱۳۸۱:. ۷۶).

این رابطه از ابتدا بر اساس ایدئولوژی‌های متضاد، تفاوت‌های امنیتی و رقابت بر سر نفوذ در منطقه شکل گرفت. در طول دهه‌ها، این تقابل از یک رقابت ایدئولوژیک به یک درگیری چندوجهی و پیچیده تکامل یافته است که شامل اقدامات سایبری، جنگ نیابتی از طریق گروه‌های شبه‌نظامی، تنش‌های رسانه‌ای و تحریم‌های بین‌المللی است (Brom, 2023).

درگیری ایران و رژیم‌صهیونیستی، اغلب به صورت «جنگ سایه‌ای» یا «درگیری غیرمستقیم» مطرح می‌شود. در این نوع رقابت، هر دو طرف از طریق حمایت از گروه‌های شبه‌نظامی، اعمال فشار اقتصادی، جنگ سایبری و عملیات‌های اطلاعاتی، بدون ورود به یک درگیری نظامی باز و مستقیم، به رقابت خود ادامه می‌دهند (von Sikorski & Matthes, 2020؛ Fira Pujia Nuraini et al., 2024). ایران از طریق محور مقاومت، شامل حزب‌الله در لبنان، حماس و جهاد اسلامی در غزه، گروه‌های شیعه در عراق و یمن، حضور خود را در منطقه گسترش داده است (Rubin, 2010). رژیم‌صهیونیستی نیز با انجام عملیات‌های سایبری و نظامی در سوریه، عراق و حتی داخل ایران، سعی در مهار نفوذ ایران دارد (Beres, 2024). این شیوه، اجازه می‌داد هر دو طرف بدون ورود مستقیم به یک درگیری کامل، منافع خود را دفاع کنند و ضربه‌هایی به یکدیگر وارد کنند (RAND Experts, 2025).

با این حال، در سال‌های اخیر، به ویژه پس از رویدادهای سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴، شاهد تحولات چشم‌گیری در طبیعت این درگیری بوده‌ایم. حمله رژیم‌صهیونیستی به کنسولگری ایران در دمشق و بعد حمله موشکی ایران به رژیم‌صهیونیستی در اکتبر ۲۰۲۴ و حمله به

ایـران و سـایت‌های هسـته‌ای ایـران در ۲۳ خـرداد۱۴۰۴ در ژوئـن ۲۰۲۵ توسـط رژیم‌صهیونیسـتی، نشـان‌دهنده تغییـر ماهیـت ایـن تقابـل از یـک "جنـگ بـدون نـام" و غیرمسـتقیم بـه سـمت یـک درگیـری مسـتقیم و آشـکار اسـت (RAND Experts, 2025). ایـن تحـولات، ضـرورت تحلیـل عمیق‌تـری از مسـیر و سـناریوهای احتمالـی تشـدید ایـن تنـش را برجسـته می‌کنـد. ایـن تحـول نشـان می‌دهـد کـه هـر دو طـرف در حـال بازنگـری در اسـتراتژی‌های خـود هسـتند و آمادگـی ورود بـه یـک مرحلـه جدیـد از تقابـل را دارنـد. ایـن تغییـر ماهیـت، از جنـگ نیابتـی و اقدامـات غیرمسـتقیم بـه سـمت درگیـری مسـتقیم و احتمـالاً جنـگ بـاز تکامـل یافتـه اسـت.

بررسـی مسـیر تشـدید تنـش ایران–رژیم‌صهیونیسـتی از نظـر علمـی و سیاسـت‌گذاری، ضرورتـی فـوری و اجتناب‌ناپذیـر دارد. اولاً، شـواهد تجربـی از افزایـش تعـداد و شـدت درگیری‌هـای مسـتقیم بیـن دو کشـور حکایـت دارد. اقداماتـی ماننـد حملـه رژیم‌صهیونیسـتی بـه کنسـولگری ایـران در دمشـق، حملـه ایـران بـه تل‌نـوف در اکتبـر ۲۰۲۴ و حملـه رژیم‌صهیونیسـتی بـه تهـران در خرداد۱۴۰۴(ژوئـن ۲۰۲۵)، بی‌سـابقه نیسـتند و نشـان‌دهنده تغییـر در اسـتراتژی‌های هـر دو طـرف اسـت (IDF, 2024). ثانیـاً، مطالعـات پیشـین نشـان می‌دهنـد کـه ایـن تقابـل می‌توانـد تأثیـرات فراتـر از ایـران و رژیـم صهیونیسـتی داشـته باشـد. گزارش‌هایـی از مراکـز تحقیقاتـی معتبـر ماننـد Clingendael Institute و RAND Corporation بـه بررسـی سـناریوهای درگیـری منطقـه‌ای پرداخته‌انـد و هشـدار داده‌انـد کـه ایـن تنـش می‌توانـد بـه یـک درگیـری گسـترده‌تر در خاورمیانـه منجـر شـود (Van Veen & Touval, 2024). سـوم، نقدهـای موجـود بـه مطالعـات قبلـی کـه اغلـب بـر تحلیـل تاریخـی و جنـگ نیابتـی تمرکـز داشـته‌اند و کمتـر بـه تحلیـل کمـی و کیفـی سـناریوهای آینـده و ریسـک‌های تشـدید توجـه کرده‌انـد. ایـن شـکاف در پژوهـش، نیـاز بـه یـک تحلیـل جامـع و راهبـردی از سـناریوهای آینـده را ایجـاد می‌کنـد.

تنـش و رقابـت اسـتراتژیک بیـن جمهـوری اسـلامی ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی کـه از دهه‌هـای قبـل از انقـلاب اسـلامی ایـران آغـاز شـده و در دو دهـه اخیـر بـا تشـدید تنش‌هـای هسـته‌ای، نفـوذی، سـایبری و نظامـی همـراه بـوده اسـت، احتمـال وقـوع درگیری‌هـای گسـترده‌تر و پیچیده‌تـری را در آینـده (بـازه ۲۰۲۵–۲۰۳۵) مطـرح می‌سـازد. عـدم قطعیـت در مسـیر ایـن روابـط و پیامدهـای احتمالـی آن بـر ثبـات منطقـه‌ای و جهانـی، نیـاز بـه درک عمیق‌تـر و آمادگـی اسـتراتژیک را بـرای ذی‌نفعـان ایجـاد کـرده اسـت. بـا ایـن اوصـاف سـوال اصلـی ایـن اسـت: چـه سـناریوهای احتمالـی‌ای بـرای تحـولات نظامی–سیاسـی میـان ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در بـازه زمانـی ۲۰۲۵ تـا ۲۰۳۵ قابـل تصـور اسـت و

چـه پیامدهـا و اسـتراتژی‌های واکنشـی بـرای مقابلـه بـا هـر یـک از ایـن آینده‌هـای احتمالـی وجـود دارد؟ و سـوالات فرعـی زیـر مطـرح می‌باشـند:

۱. عوامـل کلیـدی مؤثـر بـر روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در بـازه زمانـی ۲۰۲۵-۲۰۳۵ کدامنـد و چگونـه احتمـال وقـوع هـر یـک از سـناریوهای احتمالـی را تحـت تأثیـر قـرار می‌دهنـد؟

۲. چـه ابعـادی (ژئوپلیتیکـی، اقتصـادی، امنیتـی، هسـته‌ای، سـایبری، ایدئولوژیـک) بـر شـکل‌گیری هـر یـک از سـناریوهای آینـده تأثیرگـذار خواهنـد بـود؟

۳. نقـش قدرت‌هـای بـزرگ جهانـی (به‌ویـژه آمریـکا، چیـن و روسـیه) در تأثیرگـذاری بـر مسـیر روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در آینـده چیسـت؟

۴. احتمـال وقـوع هـر یـک از سـناریوهای طراحـی شـده (جهـان موازنـه قـدرت، جهـان دیپلماسـی و تنـش محـدود، جهـان جنـگ پنهـان، جهـان درگیـری مسـتقیم) چقـدر اسـت و پیامدهـای هـر یـک از لحـاظ منطقـه‌ای و جهانـی چیسـت؟

۵. چـه اسـتراتژی‌های واکنشـی و پیشـگیرانه‌ای بـرای مقامـات تصمیم‌گیرنـده ایـران (و دیگـر ذی‌نفعـان) در قبـال هـر یـک از سـناریوهای احتمالـی پیشـنهاد می‌شـود؟

۶. چگونـه می‌تـوان از روش تحلیـل سـناریو به‌عنـوان ابـزاری بـرای آینده‌نگـری و برنامه‌ریـزی اسـتراتژیک در مواجهـه بـا تهدیـدات ناشـی از رقابـت ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی اسـتفاده کـرد؟

سـؤالات فرعـی ایـن پژوهـش مسـتقیماً از مراحـل اسـتاندارد روش تحلیـل سـناریو (Godet, 2000; Schoemaker, 1995) اسـتخراج شـده‌اند. هـر سـؤال بـه یکـی از مراحـل کلیـدی ایـن روش، از شناسـایی عوامـل کلیـدی تـا فرموله‌بنـدی اسـتراتژی‌ها، مربـوط می‌شـود و هـدف آن راهنمایـی فرآینـد تحقیـق و تضمیـن جامعیـت تحلیـل اسـت. ایـن رویکـرد، ارتبـاط منطقـی و مسـتقیمی بیـن چارچـوب روش‌شـناختی و سـؤالات تحقیـق ایجـاد می‌کنـد.

در ایـن زمینـه، بررسـی سـناریوهای احتمالـی آینـده ایـن درگیـری از اهمیـت بالایـی برخوردار اسـت. تحلیـل سـناریو بـه عنـوان یـک روش آینده‌پژوهـی، ابـزاری قدرتمنـد بـرای درک عـدم قطعیت‌هـای آینـده و آماده‌سـازی تصمیم‌گیرنـدگان بـرای رویارویـی بـا آن‌هـا محسـوب می‌شـود (Schoemaker, 1995). بـا توجـه بـه پیچیدگـی و پویایـی روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی، اسـتفاده از ایـن روش

می‌توانـد بـه درک بهتـری از مسـیرهای احتمالـی ایـن رقابـت در دهه‌هـای آینـده کمـک کنـد.

اهـداف ایـن تحقیـق عبارتنـد از: الـف) شناسـایی و تحلیـل عوامـل کلیـدی مؤثـر در روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی، ب) طراحـی چهـار سـناریوی احتمالـی بـرای آینـده ایـن روابـط، ج) ارزیابـی احتمـال وقـوع و شـدت پیامدهـای هـر یـک از سـناریوها و د) ارائـه راهکارهـای اسـتراتژیک بـرای مقابلـه بـا تهدیـدات آینـده.

بـا توجـه بـه اهمیـت مسـأله و پیچیدگـی آن، انجـام ایـن تحقیـق از ضـرورت بالایـی برخـوردار اسـت. ایـن مقالـه بـا رویکـردی آینده‌پژوهانـه و بـا اسـتفاده از روش علمـی تحلیـل سـناریو بـا هـدف بررسـی چهـار سـناریوی احتمالـی دربـاره تحـولات نظامی-سیاسـی میـان ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در بـازه زمانـی ۲۰۲۵ تـا ۲۰۳۵، سـعی در ارائـه چارچوبـی بـرای آینده‌نگـری ایـن روابـط دارد. ایـن تحلیـل بـه تصمیم‌گیرنـدگان کمـک می‌کنـد تـا بـا درک بهتـر از آینـده، اسـتراتژی‌های مناسـبی را طراحـی کننـد (Schoemaker, 1995). اهمیـت ایـن پژوهـش از دو منظـر نظـری و عملـی قابـل بررسـی اسـت. از منظـر نظـری، ایـن مطالعـه بـه توسـعه مدل‌هـای تحلیـل درگیری‌هـای ژئوپلیتیکـی و درک بهتـر از تحـولات در تقابل‌هـای طولانی‌مـدت کمـک می‌کنـد. مفهـوم «تحلیـل سـناریو» در ایـن زمینـه می‌تواننـد بـه صـورت عملـی مـورد آزمـون قـرار گیـرد. از منظـر عملـی، نتایـج ایـن پژوهـش می‌توانـد بـرای سیاسـت‌گذاران بین‌المللـی، بـه ویـژه در آمریـکا و اروپـا، کـه درگیـری ایران-رژیم‌صهیونیسـتی می‌توانـد بـر امنیـت انـرژی، تعـادل قـدرت منطقـه‌ای و حتـی امنیـت جهانـی تأثیـر بگـذارد، بسـیار ارزشـمند باشـد. درک بهتـر از ریسـک‌های تشـدید ایـن تنـش می‌توانـد منجـر بـه طراحـی بهتـر سیاسـت‌های دیپلماتیـک، نظامـی و اقتصـادی شـود کـه از درگیـری گسـترده‌تر جلوگیـری کنـد.

۲.پیشینه پژوهش

تـا قبـل از حمله‌رژیم‌صهیونیسـتی بـه ایـران در ۲۳ خـرداد۱۴۰۴ مـرور پیشـینیه منابـع فارسـی بـا جسـت‌وجو بـر کلیدواژه‌هـای «ایران+رژیم‌صهیونیسـتی» در پایگاه‌هـای علمـی کشـور از جملـه پرتـال جامـع علـوم انسـانی[1] حاکـی ازآن اسـت که‌اغلـب مطالعـات انجام‌شـده در زمینـه روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی بـر تحلیـل تاریخـی، ایدئولوژیـک، سیاسـت‌خارجی یـا بررسـی الگوهـای نظـری ماننـد موازنـه تهدیـد متمرکـز بوده‌انـد همچنیـن، برخـی مطالعـات بـه بررسـی تأثیـرات ایـن رابطـه بـر دیگـر بازیگـران منطقـه‌ای یـا تحلیـل رویدادهـای خـاص پرداخته‌انـد.

1. https://www.ensani.ir/fa

براساس روش‌شناسی آینده‌پژوهی، مقاله کولیوند و همکاران(۱۴۰۲) یک تحلیل تهدیدمحور و دفاعی است که به بررسی جنگ ترکیبی رژیم‌صهیونیستی علیه ایران می‌پردازد و بر پاسخ‌های مقاومتی و پدافندی تمرکز دارد. مقاله به دنبال این است که «چگونه ایران می‌تواند از خود دفاع کند؟». اما مقاله حاضر یک تحلیل آینده‌نگر و استراتژیک است که روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی را در یک چارچوب چندبعدی (۲۰۲۵-۲۰۳۵) بررسی می‌کند و نه تنها تهدیدها، بلکه فرصت‌ها، سناریوهای غیرنظامی و پاسخ‌های سیاستگذاری جامع را نیز شامل می‌شود این تفاوت، نشان‌دهنده تمایز عمیق بین تحلیل دفاعی-نظامی و تحلیل آینده‌پژوهی استراتژیک است.

با این حال، شکاف قابل توجهی در میان این مطالعات فارسی مشهود است: کمبود مطالعاتی که از رویکردهای علمی آینده‌پژوهی، به‌ویژه روش تحلیل سناریو، برای پیش‌بینی و تحلیل آینده احتمالی روابط نظامی-سیاسی میان ایران و رژیم‌صهیونیستی استفاده کنند. این شکاف در مقاله حاضر با طراحی و تحلیل چهار سناریوی احتمالی برای بازه زمانی ۲۰۲۵-۲۰۳۵ پر می‌شود. مقاله حاضر با استفاده از روش تحلیل سناریو، چارچوبی جامع برای آینده‌نگری این روابط پیچیده ارائه می‌دهد که در منابع قبلی به‌طور مستقیم مورد توجه قرار نگرفته است.

در رابطه با منابع لاتین تا قبل از حمله ۲۳خرداد، مرور پیشینه در پایگاه‌های Research-Gate , JSTOR حاکی از آن است که زمینه‌های مطالعاتی اغلب به تحلیل روابط تاریخی و ایدئولوژیک، تحلیل نظامی و استراتژیک، تحلیل ژئوپلیتیک منطقه‌ای و تحلیل سیاست داخلی و حکمرانی در ایران و رژیم‌صهیونیستی پرداخته‌اند. اما یک سال قبل از حمله رژیم‌صهیونیستی ادبیات تحلیلی- آینده‌نگارانه در این خصوص منتشر می‌شود:

در گزارشی با روش سناریونویسی، کردسمان[2](۲۰۰۷)، در مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی[3] واشنگتن نشان می‌دهد که در صورت جنگ هسته‌ای، اهداف جمعیتی هر دو طرف در خطر خواهند بود. این یک سناریوی بسیار قدیمی و بدون به‌روزرسانی برای تحولات ۲۰۲۵ و پس از آن است؛ فقدان تحلیل سیاست‌های غیرنظامی و سناریوهای غیرجنگی نیز نقصان این گزارش هست.

2. Cordesman
3. Center for Strategic and International Studies

هیستین[4] (۲۰۲۱) در موسسه خاورمیانه در واشنگتن در یک مقاله تحلیلی چهار سناریوی آینده برای خاورمیانه تا ۲۰۳۰ را ارائه کرده، اما پیش‌بینی قطعی رد شده و بر تفکر استراتژیک تأکید شده است. ایراد این مقاله محدود به دیدگاه رژیم‌صهیونیستیی و تا سال ۲۰۳۰ می‌باشد؛ عدم پیش‌بینی پس از ۲۰۳۰ و عدم تحلیل سناریوهای چندسطحی ایرانی نیز نقصان مقاله است.

زورنا[5](۲۰۲۴) در یک مجله نشنال‌اینترست[6] تحلیل سناریویی بر خط بین بازدارندگی و تحریک ایران به تسلیح هسته‌ای پرداخته و آن را بسیار نازک می‌داند و سه سناریوی جنگ، تهدید و دیپلماسی را ممکن دانسته است. نقصان این تحلیل: تمرکز بر جنگ و دیپلماسی؛ فقدان سناریوهای میانه‌مدت (۲۰۳۰-۲۰۳۵) و عدم طراحی پاسخ‌های استراتژیک برای بازیگران منطقه‌ای ثالث.

وین[7] (۲۰۲۴) در موسسه روابط‌بین‌الملل هلند در یک گزارش سناریویی چهار سناریوی «وضعیت موجود»، «تغییر خطوط قرمز»، «جنگ محدود» و «جنگ کلی» را بررسی کرده و بر اهمیت آتش‌بس و پروتکل‌های دیپلماتیک تأکید داشته‌است. این گزارش محدود به سال ۲۰۲۴ و قبل از حمله ۲۳خرداد (۱۳ ژوئن)؛ فقدان به‌روزرسانی برای تحولات نظامی ۲۰۲۵ و عدم طراحی سناریوهای ۱۰ ساله از خلأهای آن می‌باشد.

دانشگاه جنوب فلوریدا(USF)(۲۰۲۴) در یک گزارش دانشگاهی تحول از جنگ نیابتی به درگیری مستقیم، بازتاب‌های منطقه‌ای و احتمال تسلیح هسته‌ای منطقه‌ای را بررسی کرده است. تمرکز بر تحولات ۲۰۲۴؛ عدم پیش‌بینی بلندمدت (۲۰۳۵) و فقدان تحلیل سناریوهای غیرنظامی مانند همکاری اقتصادی یا تغییر رژیم از خلأهای این گزارش می‌باشد.

یاهو وانگ[8] و همکاران در مجله علمی آینده‌پژوهی اروپایی(۲۰۲۴) در یک مقاله علمی مفصل با استفاده از نظریه بازی دو سطحی، تشدید تنش بین آمریکا و ایران را بسیار محتمل دانسته و خطای محاسبه می‌تواند به جنگ منجر شود. تمرکز بر روابط ایران و آمریکا؛ فقدان تحلیل مستقیم ایران و رژیم‌صهیونیستی و سناریوهای ۱۰ ساله خلأهای این مقاله می‌باشد.

4. Heistein
5. Zoran
6. The National Interest
7. Veen
8. Yaohui Wang, Richard Xuetao Wang & Jiajia Zhang

بعد از حمله ۲۳ خرداد تحلیل جنگ ژوئن ۲۰۲۵، آتش‌بس، واکنش‌ها، نقش کشورهای ثالث (آذربایجان، کشورهای خلیج فارس)، تعادل قدرت، تحلیل سناریوهای جنگ و تشدید، تحلیل اقتصادی و انرژی و تأثیر بر بازارهای مالی، تحلیل حقوق بین‌الملل و قانون جنگ، تحلیل نقش بازیگران بین‌المللی، تحلیل پیامدهای منطقه‌ای و جهانی، تحلیل رسانه و چارچوب‌بندی، تحلیل سایبری و فناوری، تحلیل ژئوپلیتیک منطقه‌ای، تحلیل سناریوهای جنگ: تشدید، آتش‌بس، جنگ کلی، جنگ محدود، جنگ هسته‌ای مورد بررسی قرار گرفته‌اند. این محورها نشان می‌دهند که موسسات تحقیقاتی به‌صورت چندبعدی و ترکیبی به موضوع مناقشه ایران و رژیم‌صهیونیستی می‌پردازند و تحلیل‌های آنها فراتر از یک درگیری نظامی ساده، به ابعاد سیاسی، اقتصادی، فناورانه و ایدئولوژیک بحران می‌پردازند. در ادامه، منابعی که معتبرترین و مرتبط‌ترین با پژوهش «تحلیل سناریوی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی (۲۰۲۵-۲۰۳۵): شناسایی عوامل کلیدی، طراحی سناریوهای آینده و ارائه پاسخ‌های استراتژیک» شناسایی شدند، ارائه می‌شود.

جدول مرور ادبیات پیشینه(۲۰۲۵) جنگ رژیم‌صهیونیستی علیه ایران

ردیف	عنوان/نویسنده/منبع	یافته	خلأ
۱	Strategic Ceasefire or Tactical Deception: A Geopolitical Analysis of the Iran, Israel, U.S. Crisis in 2025/ Qlantic Journal	آتش‌بس پس از جنگ ژوئن ۲۰۲۵ ممکن است یک تاکتیک تاخیری باشد تا ایران و رژیم‌صهیونیستی برای جنگ آینده آماده شوند	تنها بر یک رویداد نزدیک (۲۰۲۵) تمرکز دارد و تحلیل بلندمدت (۲۰۲۵-۲۰۳۵) و طراحی سناریوهای چندگانه برای دهه آینده را پوشش نمی‌دهد.
۲	Iran-Israel Ceasefire: Strategic Outcomes of the 12-Day War and Implications for Iran's Defense Reform/ Zahir Lehri/ Virtual University of Pakistan	جنگ ۱۲ روزه نشان داد که ایران نیاز فوری به اصلاحات دفاعی، به‌ویژه در سیستم‌های دفاع هوایی و سایبری دارد.	تمرکز این مقاله صرف بر پیامدهای نظامی گذشته است و سناریوهای آینده یا پاسخ‌های استراتژیک سیاسی و دیپلماتیک برای دوره ۲۰۲۵-۲۰۳۵ ارائه نمی‌دهد.
۳	Axis of Collision: How Iran and Israel Slipped into Open War/ Yashfa Ahsan/ University of Management and Technology	تحول از جنگ نیابتی به جنگ مستقیم نتیجه شکست دیپلماسی، تشدید تنش و حملات سایبری بوده است.	این مقاله تحلیل رویدادهای گذشته نزدیک است و پیش‌بینی آینده بلندمدت یا طرح سناریوهای جایگزین برای جلوگیری از تشدید را ارائه نمی‌کند.
۴	Iran vs Israel: A Technological and Strategic Breakdown/ Zahir Lehri/ Virtual University of Pakistan	برتری فناورانه رژیم‌صهیونیستی در هوافضا و سایبر، ایران را در موقعیتی قرار داده که نیاز به اصلاحات فوری دارد.	این مقاله صرفاً بر جنبه فناورانه جنگ تمرکز دارد و سناریوهای چندبعدی (سیاسی، اقتصادی، دیپلماتیک) و پاسخ‌های استراتژیک جامع را بررسی نمی‌کند.

ردیف	عنوان/نویسنده/منبع	یافته	خلأ
۵	The Israel-Iran Nuclear Conflict: The Interaction of Grievance, Responsible Behavior, and Responsibility-Free Pleasure/ Park Sangwon/ Korea University	تنش هسته‌ای نتیجه ترکیبی از احساس تحقیر، رفتار مسئولانه و اقدامات بی‌پیامد از سوی دو طرف است.	این مقاله از چارچوب روانشناختی و نظری استفاده می‌کند و مدل‌های عملیاتی، سناریوهای آینده یا پاسخ‌های سیاستگذاری را ارائه نمی‌دهد.
۶	Israel-Iran conflict: current assessment and future scenarios/ IISS	این گزارش به اهداف نظامی و سیاسی رژیم‌صهیونیستی و ایران پس از عملیات «شیر رونده» می‌پردازد و مسیرهای تشدید و کاهش تنش را تحلیل می‌کند	این گزارش بیشتر یک تحلیل کوتاه‌مدت و تاکتیکی است و تحلیل دهساله (۲۰۲۵-۲۰۳۵) و طراحی سناریوهای چندسطحی و پاسخ‌های استراتژیک برای ایران را فراهم نمی‌کند
۷	GEOPOLITICAL RISK SCENARIOS REVISITED: STRESS TESTING INVESTMENT STRATEGIES AMID THE ISRAEL-IRAN CONFLICT/ FactSet	سناریوهای تنش و پراکندگی منطقه‌ای، پیامدهای قابل توجهی برای سرمایه‌گذاری و بازارهای جهانی دارند.	این گزارش تمرکز اقتصادی و مالی دارد و تحلیل سیاسی، نظامی و دیپلماتیک روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی را پوشش نمی‌دهد.
۸	Lessons Observed from the War Between Israel and Iran/ Bilal Y. Saab, Darren D. White/ War on the Rocks	جنگ ژوئن ۲۰۲۵ درس‌هایی در زمینه بازدارندگی، نقش آمریکا و تسلیح هسته‌ای ایران به دنبال داشت.	این گزارش بر تحلیل گذشته متمرکز است و پیش‌بینی آینده بلندمدت یا طرح سناریوهای جایگزین و پاسخ‌های استراتژیک برای ایران ارائه نمی‌دهد.
۹	COMMENT: Four scenarios of how the Israel-Iran conflict might play out from Capital Economics/ Capital Economics	چهار سناریوی محتمل شامل جنگ طولانی، تغییر رژیم، آتش‌بس موقت و تشدید منطقه‌ای ارائه شده است.	این گزارش کلی و اقتصادمحور است و عدم عمق تحلیل سیاسی، نظامی و دیپلماتیک دارد. همچنین پاسخ‌های استراتژیک اختصاصی برای بازیگران منطقه‌ای ارائه نمی‌کند.
۱۰	The Geopolitics of a Hypothetical Iran-Israel Conflict: Perspectives, Implications, and Global Responses/ Douglas C. Youvan/ ResearchGate	این گزارش سناریوی فرضی از یک مناقشه ایران و رژیم‌صهیونیستی را بررسی می‌کند و واکنش‌های جهانی، پیامدهای اقتصادی و راهکارهای دیپلماتیک را تحلیل می‌کند.	این گزارش فرضی و بدون داده واقعی پس از ۲۰۲۵ است و عدم تمرکز بر تحولات واقعی جنگ ژوئن ۲۰۲۵ دارد. همچنین پاسخ‌های استراتژیک عملیاتی و مدل‌های تصمیم‌گیری برای سیاستگذاران ارائه نمی‌کند.

با بررسی این ۱۰ منبع معتبر، شکاف‌های دانشی مهمی نسبت به پژوهش «تحلیل سناریوی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی (۲۰۲۵-۲۰۳۵)» مشخص می‌شود:

۱. فقدان تحلیل بلندمدت (۲۰۲۵-۲۰۳۵): تمامی منابع یا بر تحولات گذشته نزدیک (۲۰۲۵) تمرکز دارند یا سناریوهای کوتاه‌مدت (۱-۳ سال) ارائه می‌دهند. هیچ مطالعه‌ای تحلیل ۱۰ ساله (۲۰۲۵-۲۰۳۵) با سناریوهای چندبعدی ارائه نکرده است.

۲. عدم تمرکز بر پاسخ‌های استراتژیک برای ایران: اکثر تحلیل‌ها از دیدگاه غربی یا رژیم‌صهیونیستی نوشته شده‌اند و پاسخ‌های استراتژیک برای ایران (سیاسی، دیپلماتیک، نظامی، اقتصادی) به صورت جامع طراحی نشده است.

۳. فقدان سناریوهای غیرنظامی: سناریوها عمدتاً حول جنگ، تشدید یا آتش‌بس می‌چرخند. سناریوهای غیرنظامی مانند تغییر حکومت در ایران، همکاری اقتصادی منطقه‌ای، یا انحلال محور مقاومت کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

۴. عدم تلفیق عوامل داخلی و خارجی: تحلیل‌ها عمدتاً عوامل خارجی (مثل آمریکا، رژیم‌صهیونیستی، محور مقاومت) را بررسی می‌کنند، اما تأثیر عوامل داخلی ایران (اعتراضات، بحران اقتصادی) بر روابط آینده را کمتر تحلیل کرده‌اند.

۵. عدم طراحی سناریوهای چندسطحی (میکرو، مکرو، منطقه‌ای، جهانی): تحلیل‌ها اغلب در یک سطح (مثلاً منطقه‌ای یا امنیتی) محدود شده‌اند و ارتباط بین سطوح مختلف (مثلاً تأثیر جنگ بر اقتصاد داخلی ایران و سپس بر رفتار دیپلماتیک) را بررسی نکرده‌اند.

۶. عدم ارائه مدل‌های پاسخ استراتژیک اختصاصی: هیچ یک از منابع، مدل‌های عملیاتی و استراتژیک (مثل ماتریس پاسخ، درخت تصمیم، سناریوهای واکنشی) برای سیاستگذاران ایرانی ارائه نکرده‌اند.

۷. تمرکز تک‌سویه (رژیم‌صهیونیستی یا غربی): بیشتر تحلیل‌ها از دیدگاه رژیم‌صهیونیستی، آمریکا یا موسسات غربی نوشته شده‌اند و دیدگاه ایرانی یا منطقه‌ای کمرنگ است.

پژوهش «تحلیل سناریوی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی (۲۰۲۵-۲۰۳۵)» با طراحی سناریوی بلندمدت (۲۰۲۵-۲۰۳۵)، تلفیق عوامل داخلی و خارجی، تحلیل سناریوهای غیرنظامی

و ارائـه مدل‌هـای پاسـخ اسـتراتژیک اختصاصـی بـرای ایـران، بـه پـر کـردن ایـن شـکاف‌های دانشـی می‌پـردازد. ایـن پژوهـش نـه تنهـا تحلیلـی آینده‌نگـر اسـت، بلکـه ابـزاری عملیاتـی بـرای سیاسـتگذاران ایرانـی در برابـر یکـی از بزرگتریـن تهدیدهـای امنیتـی آینـده فراهـم می‌کنـد.

۳. چارچوب نظری

۳-۱. مفاهیم

آینده‌پژوهشـی بـه عنـوان یـک مفهـوم عمومـی بـه معنـای فهـم چگونگـی رخـداد آینـده و کنتـرل دلبخواهانه آن اسـت (van Dorsser et al, 2018). ایـن تحقیـق از رویکـرد آینده‌پژوهـی و بـه ویـژه روش تحلیـل سـناریو بـرای پیش‌بینـی تحـولات نظامی-سیاسـی میـان ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی اسـتفاده می‌کنـد. ایـن روش بـر پایـه دو متغیـر کلیـدی قـرار دارد: دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای و واکنـش نظامـی رژیم‌صهیونیسـتی. بـا توجـه بـه ایـن دو متغیـر، چهـار سـناریوی احتمالـی طراحـی شـده اسـت کـه هـر یک از لحـاظ احتمـال وقـوع و شـدت پیامدهـا مـورد ارزیابـی قـرار خواهند گرفـت. روش تحلیـل سـناریو، دارای مزایـای متعـددی اسـت کـه از جملـه آن‌هـا می‌تـوان بـه عـدم قطعیـت بـالا در روابـط بین‌المللـی، تنـوع سـناریوها و کاربـرد اسـتراتژیک آن اشـاره کـرد (Schoemaker, 1995). ایـن روش بـه تصمیم‌گیرنـدگان کمـک می‌کنـد تـا بهتـر آمـاده شـوند و اسـتراتژی‌های واکنشـی مناسـبی طراحـی کننـد. در فرآینـد تحلیـل سـناریو، شناسـایی «عـدم قطعیت‌هـای بحرانـی» از اهمیتـی محـوری برخـوردار اسـت. بـر اسـاس نظریـه شـوارتز، عـدم قطعیت‌هـای بحرانـی عبارتنـد از آن دسـته از عواملـی کـه هـم بیشـترین تأثیـر را بـر آینـده موضـوع مطالعـه دارنـد و هـم بیشـترین سـطح نامطمئنـی را در مسـیر تکامـل خـود از خـود نشـان می‌دهنـد (Schwartz, 1991: 38). ایـن رویکـرد بـه تصمیم‌گیرنـدگان اجـازه می‌دهـد تـا فراتـر از پیش‌بینی‌هـای خطـی، بـه طیفـی از آینده‌هـای احتمالـی توجـه کننـد. در ایـن پژوهـش، دو متغیـر «دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای» و «واکنـش نظامـی رژیـم صهیونیسـتی» به‌دلیـل دارا بـودن همزمـانِ تأثیـر سـاختاری و عـدم قطعیـت بـالا، به‌عنـوان محورهـای اصلـی سناریوسـازی انتخـاب شـده‌اند کـه ایـن انتخـاب مسـتقیماً از چارچـوب نظـری شـوارتز در خصـوص عـدم قطعیـت بحرانـی پیـروی می‌کنـد.

۳-۱-۱. تحلیل سناریو: تعریف، مفاهیم و کاربرد

تحلیـل سـناریو یکـی از روش‌هـای کلیـدی در آینده‌پژوهـی اسـت کـه بـه منظـور درک و مدیریـت عـدم قطعیت‌هـای آینـده بـه‌کار گرفتـه می‌شـود. ایـن روش بـه تصمیم‌گیرنـدگان کمـک می‌کنـد تابـا درنظـر گرفتـن چندین آینـده احتمالـی، اسـتراتژیهای مناسـبی را طراحـی و اجـرا کننـد (Schoemaker, 1995). در

واقع، تحلیل سناریو فرآیندی است نظام‌مند برای توسعه داستان‌های متقابل درباره آینده، با تمرکز بر عدم قطعیت‌های کلیدی و پیامدهای آنها بر روی یک موضوع خاص (Chermack, 2004).

بر اساس تعریف ارائه شده توسط اسکومیکر (Schoemaker, 1995)، تحلیل سناریو "ابزاری برای تفکر استراتژیک" است که به سازمان‌ها و کشورها کمک می‌کند تا با عدم قطعیت‌های محیطی خود را تطبیق دهند. این روش بر پایه این فرض استوار است که آینده قابل پیش‌بینی نیست، اما می‌توان آینده‌های احتمالی را تصور کرد و برای آنها آماده شد. در تحلیل سناریو، به جای تمرکز بر یک پیش‌بینی واحد، چندین سناریوی ممکن طراحی می‌شود که هر کدام نشان‌دهنده یک وضعیت خاص در آینده است (Wright & Goodwin, 2009).

۳-۱-۲. مراحل تحلیل سناریو

روند اجرای تحلیل سناریو معمولاً شامل چند مرحله اساسی است. اولین مرحله، تعیین موضوع و افق زمانی است. در این مرحله، موضوع مورد مطالعه (در این مطالعه، روابط نظامی-سیاسی ایران و رژیم‌صهیونیستی)، اهداف تحقیق و بازه زمانی مورد نظر (۲۰۲۵-۲۰۳۵) مشخص می‌گردد (Inayatullah, 2008).

مرحله دوم، شناسایی عوامل مؤثر است. در این مرحله، متغیرهایی که ممکن است بر موضوع تأثیر بگذارند، شناسایی می‌شوند. این عوامل می‌توانند اجتماعی، فناورانه، اقتصادی، زیست‌محیطی، سیاسی و فرهنگی باشند که معمولاً تحت عنوان مدل(STEEP: Social, Tech-nological, Economic, Environmental, Political) دسته‌بندی می‌شوند (Rohrbeck, 2010).

مرحله سوم، تحلیل عدم قطعیت است. در این مرحله، متغیرهایی با بالاترین سطح عدم قطعیت و تأثیر شناسایی می‌شوند. این متغیرها به عنوان محورهای اصلی برای طراحی سناریوها انتخاب می‌شوند (Godet, 2000).

مرحله چهارم، طراحی سناریوها است. با استفاده از دو متغیر کلیدی، چند سناریوی مختلف طراحی می‌شود. این سناریوها باید منطقی، قابل درک و قابل اجرا باشند (Van der Heijden, 2005).

مرحله پنجم، تحلیل و ارزیابی سناریوها است. در این مرحله، هر سناریو از نظر احتمال وقوع، تأثیرات انسانی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و واکنش مراکز قدرت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

در نهایت، مرحله ششم، فرموله‌بندی استراتژیها است. براساس سناریوهای شناسایی شده، استراتژی‌های واکنشی و پیشگیرانه برای مقابله با هر یک از آینده‌های احتمالی تدوین می‌شود (Chermack, 2004). همچنین، این فرآیند نیازمند بروزرسانی مستمر است، زیرا شرایط واقعی میتوانند منجر به تغییر در سناریوها شوند (Bishop et al., 2007).

۳-۱-۳. مزایای تحلیل سناریو

روش تحلیل سناریو دارای مزایای متعددی است که آن را به یکی از ابزارهای پرکاربرد در برنامه‌ریزی استراتژیک تبدیل کرده است. اولین مزیت، مدیریت عدم قطعیت است. این روش به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌کند تا با وجود عدم قطعیت‌های بالا، بهترین استراتژی‌ها را انتخاب کنند (Schoemaker, 1995).

دومین مزیت، چندگانگی دیدگاه‌ها است. این روش اجازه می‌دهد تا چندین وضعیت احتمالی مورد بررسی قرار گیرد، نه فقط یک نتیجه. این موضوع باعث می‌شود که تصمیم‌گیرندگان از دیدگاه‌های مختلف به مسأله نگاه کنند و راه‌حل‌های متنوعی را در نظر بگیرند.

سومین مزیت، کاربرد استراتژیک است. این روش به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌کند تا بهتر آماده شوند و استراتژیهای واکنشی مناسبی طراحی کنند. این موضوع به ویژه در مسائل پیچیده و پرتنش مانند روابط بین‌المللی اهمیت دارد (Wright & Goodwin, 2009).

۳-۱-۴. کاربرد تحلیل سناریو در مطالعه حاضر

در مطالعه حاضر، تحلیل سناریو به منظور بررسی آینده روابط نظامی-سیاسی میان ایران و رژیم‌صهیونیستی در بازه زمانی ۲۰۲۵-۲۰۳۵ به‌کار گرفته شده است. در این راستا، دو متغیر کلیدی مورد توجه قرار گرفته‌اند: اول، دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای و دوم، واکنش نظامی رژیم‌صهیونیستی به این دستیابی.

این دو متغیر به عنوان محورهای اصلی برای طراحی چهار سناریوی احتمالی انتخاب شده‌اند. این سناریوها شامل "جهان موازنه قدرت"، "جهان دیپلماسی و تنش محدود"، "جهان جنگ پنهان" و "جهان درگیری مستقیم" هستند. هر یک از این سناریوها نشان‌دهنده یک وضعیت خاص در آینده است که بر اساس ترکیب مختلف این دو متغیر کلیدی طراحی شده است.

۳-۱-۵. چارچوب نظری حاکم

این پژوهش از چارچوب نظریه رئالیسم در روابط بین‌الملل (Waltz, 1979) بهره می‌برد، زیرا تمرکز اصلی بر «موازنه قدرت»، «بازدارندگی» و «منافع ملی» است که از مفاهیم بنیادین این نظریه هستند.

٤. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از فلسفه‌ی واقع‌گرایی پیروی می‌کند. این پارادایم فرض می‌کند که یک واقعیت خارجی و عینی درباره‌ی روابط بین‌الملل و رقابت استراتژیک بین ایران و رژیم‌صهیونیستی وجود دارد که می‌توان آن را شناسایی و مطالعه کرد. این واقعیت شامل ساختارهای قدرت، منافع ملی، ایدئولوژی‌ها و تعاملات متقابل کشورها است. هدف پژوهش، درک این واقعیت و پیش‌بینی رفتار آینده‌ی بازیگران در قالب سناریوهای احتمالی است. این دیدگاه با ماهیت علمی و هدف پیش‌بینی‌کنندگی تحلیل سناریو همخوانی دارد. با توجه به فلسفه‌ی واقع‌گرایانه و هدف پژوهش که طراحی و تحلیل سناریوهای آینده است، رویکرد پژوهش استقرایی است. این رویکرد از مشاهده‌ی الگوها، شناسایی عوامل کلیدی و تحلیل داده‌های موجود (از جمله منابع تاریخی، سیاستی و آینده‌نگر) شروع شده و به ساختن یک مدل نظری (چهارچوب تحلیل سناریو) و طراحی سناریوهای احتمالی منتهی می‌شود. همچنین، از آنجا که پژوهش از یک چارچوب نظری از پیش‌آماده (تحلیل سناریو) نیز استفاده می‌کند، رویکرد ترکیبی نیز در بخش‌هایی از پژوهش (مانند انتخاب متغیرهای کلیدی و طراحی سناریوها) قابل درنظرگرفتن است.

استراتژی پژوهش، با توجه به هدف و ماهیت، استراتژی تحلیل سناریو است. این استراتژی برای پیش‌بینی آینده‌های احتمالی در شرایط عدم قطعیت زیاد، به‌ویژه در حوزه‌های پیچیده‌ی سیاسی و امنیتی، کاربرد دارد. این روش به پژوهشگر اجازه می‌دهد تا با ترکیب داده‌های کیفی (نظریه‌ها، تحلیل‌های کارشناسی، گزارش‌های سیاست خارجی) و داده‌های کتابخانه‌ای، چهارچوبی برای آینده‌نگری ایجاد کند. روش پژوهش، با توجه به استراتژی انتخاب‌شده، روش‌کیفی است. این پژوهش به دنبال درک عمیق از پدیده‌ی پیچیده‌ی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی و طراحی سناریوهای کیفی برای آینده است، نه اندازه‌گیری کمی یا آزمون فرضیه‌های عددی. استفاده از تحلیل اسنادی، محتوای کیفی منابع و تحلیل متغیرهای نرم (ایدئولوژی، سیاست، استراتژی) نشان‌دهنده‌ی ماهیت کیفی پژوهش است.

داده‌های پژوهش به دو صورت جمع‌آوری شدند:

۱. داده‌های ثانویه: از طریق مرور منابع کتابخانه‌ای و اسنادی فارسی و لاتین؛

۲. داده‌های اولیه: از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۵ تن از خبرگان حوزه روابط بین‌الملل، نظامی و ژئوپلیتیک خاورمیانه. معیارهای انتخاب خبرگان شامل: حداقل ۱۰ سال سابقه تحقیق یا تدریس در این حوزه، داشتن مقالات یا کتاب‌های منتشرشده مرتبط، و سابقه مشاوره با نهادهای سیاست‌گذاری بود؛

روش تحلیل داده‌ها در گام تحلیل محتوای کیفی و تحلیل مفهومی منابع کتابخانه‌ای و اسنادی شامل موارد زیر می‌باشد.

- مرور و دسته‌بندی: مرور منابع و دسته‌بندی آن‌ها بر اساس موضوعات کلیدی (تاریخچه، ایدئولوژی، ژئوپلیتیک، هسته‌ای، سایبری، نقش قدرت‌های بزرگ)؛
- استخراج متغیرها: شناسایی و استخراج عوامل و متغیرهای کلیدی مؤثر بر روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی؛
- تحلیل عدم قطعیت: انتخاب دو متغیر کلیدی با بالاترین سطح تأثیر و عدم قطعیت برای طراحی محورهای سناریو؛
- طراحی سناریوها: استفاده از ماتریس ترکیب متغیرها برای طراحی چهار سناریوی احتمالی؛
- تحلیل و ارزیابی: ارزیابی هر سناریو از نظر احتمال وقوع، پیامدها و واکنش‌های احتمالی؛
- فرمول‌بندی استراتژی: ارائه استراتژی‌های واکنشی برای هر سناریو؛

علاوه بر تحلیل محتوای کیفی منابع کتابخانه‌ای، تحلیل تماتیک (Thematic Analysis) مصاحبه‌های خبرگان نیز صورت گرفت. نظرات خبرگان در مراحل کلیدی زیر لحاظ گردید:

- شناسایی و اولویت‌بندی عوامل کلیدی مؤثر؛
- ارزیابی سطح عدم قطعیت و تأثیر متغیرهای کلیدی؛

- نهایی‌سازی چهارچوب سناریوها؛
- ارزیابی احتمال وقوع و پیامدهای هر سناریو؛
- اعتبارسنجی منطق درونی سناریوها.

جامعه آماری کلیه‌ی منابع علمی، پژوهشی، کتاب‌ها، مقالات و گزارش‌های منتشرشده در حوزه‌های روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی، آینده‌پژوهی و تحلیل سناریو در بازه‌ی زمانی مشخص (تا سال ۲۰۲۵). نمونه آماری: منابع مرتبط و معتبر که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به موضوع پژوهش (روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی و آینده‌پژوهی) پرداخته‌اند. انتخاب نمونه به صورت هدفمند انجام می‌شود تا منابع با کیفیت و مرتبط‌ترین اطلاعات را در برگیرد. تأمین روایی و پایایی؛ روایی محتوا: با استفاده از منابع معتبر و تأیید نهایی یافته‌ها توسط خبرگان و روایی سازه: با تعریف دقیق مفاهیم کلیدی و استفاده از چارچوب نظری پذیرفته‌شده. پایایی: با ثبت دقیق فرآیند مصاحبه‌ها، استفاده از پروتکل مصاحبه استاندارد و ارائه یافته‌ها به خبرگان برای تأیید نهایی (Member Checking). استفاده از مراحل استاندارد تحلیل سناریو نیز به پایایی کمک می‌کند.

جدول مراحل انجام و اجرا

مرور ادبیات و پیشینه	مطالعه‌ی منابع فارسی و لاتین در حوزه‌های مرتبط
تعیین موضوع و افق زمانی	مشخص‌کردن موضوع (روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی) و بازه‌ی زمانی (۲۰۲۵-۲۰۳۵)
شناسایی عوامل مؤثر	استخراج متغیرهای کلیدی از منابع
تحلیل عدم قطعیت	انتخاب دو متغیر کلیدی برای طراحی سناریو
طراحی سناریوها	طراحی چهار سناریوی احتمالی
تحلیل و ارزیابی سناریوها	بررسی احتمال وقوع و پیامدهای هر سناریو
تأییدواعتبارسنجی توسط خبرگان	سناریوهای طراحی‌شده و ارزیابی احتمال وقوع آن‌ها، توسط حداقل ۵ نفر از خبرگان حوزه روابط بین‌الملل و نظامی و منطقه خاورمیانه مورد بازبینی و تأیید قرار گرفت. این فرآیند از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد. نظرات خبرگان در نهایی‌سازی سناریوها و تعدیل احتمالات وقوع آن‌ها لحاظ گردید.
فرمول‌بندی استراتژی	ارائه استراتژی‌های واکنشی.
نوشتن گزارش نهایی	تنظیم نتایج پژوهش

بخش اول: اجرای تحلیل سناریو

۱. تعیین موضوع و افق زمانی

موضوع این پژوهش، بررسی تحولات روابط نظامی-سیاسی میان جمهوری اسلامی ایران و رژیم‌صهیونیستی است. این رابطه یکی از محورهای اصلی تنش در خاورمیانه محسوب می‌شود و پیامدهای گسترده‌ای بر ثبات منطقه‌ای و جهانی دارد. با توجه به پیچیدگی و پویایی این رابطه و وجود عدم قطعیت‌های زیاد در آینده، استفاده از روش تحلیل سناریو مناسب به نظر می‌رسد. افق زمانی مورد مطالعه در این تحقیق، بازه زمانی ۱۰ ساله از سال ۲۰۲۵ تا ۲۰۳۵ است. این بازه زمانی به اندازه کافی بلند است تا تغییرات قابل توجهی در روابط دو کشور را در برگیرد، اما نه آنقدر دور که پیش‌بینی آن کاملاً مشخص باشد.

انتخاب بازه زمانی ۱۰ ساله (۲۰۲۵-۲۰۳۵) بر اساس اصول استاندارد روش تحلیل سناریو در آینده‌پژوهی صورت گرفته است. این بازه، به عنوان 'افق استراتژیک' ایده‌آل، امکان بررسی تحولات ساختاری (مانند تغییر موازنه قدرت هسته‌ای) و طراحی راهکارهای بلندمدت برای تصمیم‌گیرندگان را فراهم می‌کند. هرچند محیط ژئوپلیتیک خاورمیانه از پویایی بالایی برخوردار است، اما هدف از سناریوسازی، ارائه پیش‌بینی قطعی نیست، بلکه شناسایی طیفی از آینده‌های محتمل و افزایش آمادگی استراتژیک است. علاوه بر این، فرآیند تحلیل سناریو ذاتاً نیازمند بازنگری و به‌روزرسانی دوره‌ای است تا بتواند با تحولات غیرمنتظره سازگار شود (Bishop et al., 2007).

۲. شناسایی متغیرهای کلیدی

شناسایی‌عوامل کلیدی مؤثر در روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی، پیش‌نیاز اساسی برای طراحی سناریوهای آینده در بازه زمانی ۲۰۲۵-۲۰۳۵ است. این عوامل، به‌عنوان متغیرهایی عمل می‌کنند که می‌توانند روند و شکل روابط بین این دو کشور را در آینده تحت تأثیر قرار دهند. بر اساس مرور منابع فارسی و لاتین مهم‌ترین عوامل مؤثر را می‌توان در دسته‌های زیر دسته‌بندی کرد:

۲-۱. عوامل ایدئولوژیک و تاریخی

این عوامل، پایه و بنیان اصلی روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی را تشکیل می‌دهند.

- موضع ایدئولوژیک ایران پس از انقلاب اسلامی: پس از انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی ایران موضعی بنیادین و معادل با رژیم‌صهیونیستی اتخاذ کرد. ایران رژیم رژیم‌صهیونیستی را "اشغالگر و متجاوز" و "پایگاه غرب در خاورمیانه" می‌داند و آن را فاقد مشروعیت اعلام کرده است. این دیدگاه، ایران را به حامی اصلی جنبش‌های مقاومت فلسطین (حماس، جهاد اسلامی) تبدیل کرده است؛

- مواضع امنیتی- وجودی رژیم‌صهیونیستی: رژیم‌صهیونیستی ایران را به‌عنوان یکی از تهدیدات وجودی اصلی خود می‌شناسد، به‌ویژه در رابطه با برنامه هسته‌ای آن. این نگاه، سیاست خارجی رژیم‌صهیونیستی را در مسیر مهار نفوذ ایران در خاورمیانه و جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای قرار داده است؛

- تاریخچه روابط پیش از انقلاب: در دوران حکومت پهلوی، روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی، علی‌رغم مخالفت‌های داخلی و منطقه‌ای، بر مبنای همکاری‌های اقتصادی (به‌ویژه نفت)، امنیتی و اطلاعاتی صورت می‌گرفت، هرچند بیشتر به‌صورت پنهان. این تاریخچه، تباین بنیادین فعلی را برجسته می‌کند.

۲-۲. عوامل ژئوپلیتیکی و نفوذی

رقابت بر سر نفوذ در خاورمیانه، یکی از محورهای اصلی تنش بین ایران و رژیم‌صهیونیستی است.

- محور مقاومت ایران: ایران از طریق حمایت از گروه‌هایی مانند حزب‌الله در لبنان، حماس و جهاد اسلامی در غزه، و نفوذ در عراق و یمن، حضور خود را در منطقه گسترش داده است. این محور، به‌عنوان ابزاری برای مقابله با رژیم‌صهیونیستی و آمریکا و گسترش نفوذ ایران عمل می‌کند؛

- واکنش رژیم‌صهیونیستی: رژیم‌صهیونیستی با انجام عملیات‌های هوایی و نظامی در سوریه، عراق و حتی داخل ایران (مانند حملات به تأسیسات هسته‌ای)، سعی در مهار نفوذ ایران دارد؛

- نقش بازیگران منطقه‌ای: روابط دیگر کشورهای منطقه، به‌ویژه عربستان سعودی و امارات متحده عربی، که اخیراً روابط نسبتاً آشکارتری با رژیم‌صهیونیستی برقرار کرده‌اند، در قبال ایران، می‌تواند روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی را تحت تأثیر قرار دهد. امکان این هست که این دو کشور، ایران را به‌عنوان تهدیدی مشترک تلقی کنند؛

۲-۳. عوامل هسته‌ای و امنیتی

برنامه هسته‌ای ایران یکی از مهم‌ترین مسائل مطرح در روابط این دو کشور است.

- برنامه هسته‌ای ایران: دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای یا ظرفیت هسته‌ای نظامی، به‌عنوان یک "نقطه عطف" در روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی شناخته می‌شود. رژیم‌صهیونیستی این دستیابی را تهدیدی وجودی می‌داند؛

- واکنش رژیم‌صهیونیستی به برنامه هسته‌ای: رژیم‌صهیونیستی به‌طور مکرر اعلام کرده است که گزینه‌های نظامی برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای را در نظر می‌گیرد؛

- جنگ سایبری: هر دو کشور سرمایه‌گذاری قابل توجهی در توسعه توانایی‌های سایبری خود کرده‌اند. رژیم‌صهیونیستی از حملات سایبری علیه ایران برای مختل کردن برنامه‌های هسته‌ای استفاده می‌کند و ایران نیز در واکنش، سازمان‌های امنیتی رژیم‌صهیونیستیی را هدف قرار داده است.

۲-۴. عوامل اقتصادی و انرژی

درگیری بین ایران و رژیم‌صهیونیستی، تأثیرات گسترده‌ای بر اقتصاد منطقه و جهان دارد.

- تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران: تحریم‌های اقتصادی و انرژی علیه ایران، توسط آمریکا و دیگر کشورها، به‌ویژه در ارتباط با برنامه هسته‌ای، بر اقتصاد ایران تأثیر گذاشته و می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های آینده آن تأثیر بگذارد؛

- تأثیر بر بازار انرژی: ایران به‌عنوان یکی از تولیدکنندگان اصلی نفت، نقش مهمی در بازار انرژی جهانی ایفا می‌کند. تهدیدات رژیم‌صهیونیستیی به تأسیسات نفتی ایران یا تنش‌های منطقه‌ای می‌تواند منجر به نوسانات قیمت نفت و تأثیر بر اقتصاد جهانی شود؛

- اهمیت اقتصادی رژیم‌صهیونیستی: رژیم‌صهیونیستی به‌عنوان یک مرکز فناوری و نوآوری، در بازار جهانی نقش دارد. تنش‌های منطقه‌ای می‌تواند سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی آن را مختل کند

۲-۵. عوامل قدرت‌های بزرگ

نقش قدرت‌های بزرگ جهانی در این رقابت، حائز اهمیت است.

- سیاست آمریکا: آمریکا به‌طور سنتی از رژیم‌صهیونیستی حمایت کرده و در عین حال، سیاست‌های تحریمی و دیپلماتیک خود را علیه ایران ادامه داده است. سیاست آمریکا در دوران‌های مختلف ریاست‌جمهوری (مثلا ترامپ) می‌تواند بر مسیر روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی تأثیر بگذارد.

- سیاست چین: چین به‌عنوان یک قدرت اقتصادی در حال رشد، روابط نزدیکی با ایران دارد و در عین حال، تمایلی به تشدید تنش‌ها در منطقه ندارد. روابط چین با ایران و رژیم‌صهیونیستی، می‌تواند بر تعادل قدرت در منطقه تأثیر بگذارد.

- سیاست روسیه: روسیه نیز روابط پیچیده‌ای با هر دو کشور دارد و می‌تواند در تحولات منطقه‌ای نقش داشته باشد.

۲-۶. تحولات سیاسی داخلی در ایران

تحولات داخلی ایران از جمله: احتمال تغییر رهبری، تأثیر جنبش‌های اجتماعی، بحران‌های اقتصادی داخلی بر سیاست خارجی می‌باشد درخصوص .جانشینی رهبری در ایران؛ تغییر رهبری در ایران می‌تواند تمام سیاست‌های خارجی، هسته‌ای و امنیتی کشور را دگرگون کند. تغییر رهبری در ایران، یک متغیر سیاسی-اجتماعی با تأثیر بسیار بالا و عدم قطعیت بسیار بالا در بازه ۱۰ ساله است. یک رهبری جدید ممکن است رویکردی متفاوت، چه تهاجمی‌تر و چه انعطاف‌پذیرتر، نسبت به رژیم صهیونیستی اتخاذ کند. همچنین، بحران‌های اقتصادی و اجتماعی داخلی می‌توانند بر توانایی ایران برای ادامه رقابت استراتژیک تأثیر بگذارند.

۲-۷. تحولات سیاسی در آمریکا

تحولات سیاسی در آمریکا: تأثیر تغییر دولت (ترامپ/بایدن/...) بر سیاست‌های تحریمی و هسته‌ای. تغییر سیاسی در آمریکا؛ حضور یا غیاب ترامپ، بایدن، می‌تواند سیاست‌های خارجی، میزان حمایت نظامی و رویکرد دیپلماتیک این کشورها را به‌طور بنیادین تغییر دهد. تغییر دولت در آمریکا (جمهوریخواه/دموکرات) یک متغیر سیاسی با تأثیر بالا بر سیاست‌های تحریمی، هسته‌ای و نظامی است.

۲-۸. تحولات سیاسی در رژیم صهیونیستی

دولت‌های مختلف، استراتژی‌های متفاوتی، از دیپلماسی تا جنگ پیشگیرانه، را در پیش

گرفته‌انـد. تحـولات سیاسـی در رژیـم صهیونیسـتی: تأثیـر حضـور یـا غیـاب نتانیاهـو یـا جانشـینانش بـر تصمیم‌گیـری نظامـی. تغییـر نخسـت‌وزیر در رژیـم صهیونیسـتی، یـک متغیـر سیاسـی بـا تأثیـر بـالا بـر تصمیم‌گیـری نظامـی و دیپلماتیـک اسـت.

۳. تحلیل عدم قطعیت

بـا توجـه بـه تحلیـل عوامـل فـوق، بایـد دو متغیـر کلیـدی بـا بالاتریـن سـطح عـدم قطعیـت و تأثیـر را بـرای طراحـی محورهـای سـناریو انتخـاب کـرد:

- دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای(متغیر اول): آیـا ایـران در بـازه ۲۰۲۵-۲۰۳۵ بـه سـلاح هسـته‌ای یـا ظرفیـت هسـته‌ای نظامـی دسـت خواهـد یافـت؟ ایـن موضـوع به‌شـدت تحـت تأثیـر توافق‌هـای بین‌المللـی، پیشـرفت‌های فنـی ایـران، و واکنـش جامعـه بین‌الملـل اسـت؛

- واکنـش نظامـی رژیم‌صهیونیسـتی(متغیر دوم): آیـا رژیم‌صهیونیسـتی در صـورت دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای (یـا حتـی در صـورت تهدیـد آن)، اقـدام نظامـی مسـتقیم یـا گسـترده‌ای انجـام خواهـد داد؟ ایـن موضـوع به‌شـدت تحـت تأثیـر محاسـبات امنیتـی رژیم‌صهیونیسـتی، حمایـت آمریـکا، و شـرایط منطقـه‌ای اسـت؛

ایـن دو متغیـر کلیـدی، بـه دلیـل تأثیـر گسـترده و عـدم قطعیـت بـالای مسـیر آن‌هـا، بهتریـن محورهـا بـرای طراحـی سـناریوهای آینـده هسـتند. سـایر عوامـل (ایدئولـوژی، ژئوپلیتیـک، اقتصـاد، نقـش قدرت‌هـای بـزرگ، تحـولات داخلـی در: ایـران، آمریـکا و رژیـم صهیونیسـتی) نیـز در هـر یـک از سـناریوهای طراحی‌شـده نقـش مهمـی ایفـا خواهنـد کـرد، امـا دو متغیـر اصلـی فـوق، جهت‌گیـری کلـی هـر سـناریو را تعییـن می‌کننـد.

۴. طراحی سناریوها

تعـداد سـناریوهای طراحی‌شـده در ایـن پژوهـش، بـر اسـاس یـک الـزام روش‌شـناختی تعییـن شـده اسـت، نـه بـر اسـاس انتخـاب دلخـواه. بـا توجـه بـه اینکـه در مرحلـه «تحلیـل عـدم قطعیـت»، دو متغیـر کلیـدی بـا بالاتریـن تأثیـر و عـدم قطعیـت، «دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای» و «واکنـش نظامـی رژیـم صهیونیسـتی»، به‌عنـوان محورهـای اصلـی انتخـاب شـدند، و هـر یـک از ایـن متغیرهـا دارای دو حالـت ممکـن (مثبت/منفـی) هسـتند، بنابرایـن یـک ماتریـس ۲×۲ تشـکیل می‌شـود کـه

به‌طور منطقی منجر به طراحی چهار سناریوی متمایز می‌گردد. این رویکرد، کاملاً مطابق با استانداردهای روش تحلیل سناریو (Schoemaker, 1995; Godet, 2000) است و تضمین می‌کند که تمام ترکیبات کلیدی محتمل پوشش داده شده‌اند.

با استفاده از دو متغیر کلیدی شناسایی‌شده (دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای و واکنش نظامی رژیم‌صهیونیستی)، چهار سناریوی احتمالی طراحی می‌شود. هر سناریو ترکیبی از وضعیت این دو متغیر است. علاوه براین ابعاد متعددی بر شکل‌گیری هر یک از سناریوهای آینده روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی (۲۰۲۵-۲۰۳۵) تأثیرگذار خواهند بود. هر سناریو ترکیبی از این ابعاد است، اما تأکید و نقش هر بعد در سناریوهای مختلف متفاوت است:

سناریو ۱: جهان موازنه قدرت (ایران با ظرفیت هسته‌ای، رژیم‌صهیونیستی بدون اقدام گسترده):

ابعاد موثر:

- هسته‌ای: این بعد کلیدی‌ترین محور این سناریو است. دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای نظامی (نه لزوماً سلاح) تغییر جوهری در موازنه قدرت ایجاد می‌کند؛

- ژئوپلیتیکی: ایران از این ظرفیت جدید برای گسترش نفوذ در منطقه استفاده می‌کند. رژیم‌صهیونیستی نیز نفوذ خود را حفظ می‌کند، اما از واکنش نظامی گسترده خودداری می‌کند؛

- ایدئولوژیک: موضع ایدئولوژیک هر دو طرف پابرجا می‌ماند، اما عملکرد آن به تعادل قدرت محدود می‌شود؛

- اقتصادی: اقتصاد هر دو کشور نقش دارد در اینکه آیا می‌توانند هزینه‌های حفظ این تعادل را بپردازند. تحریم‌ها و بازار انرژی نیز تحت تأثیر این تعادل قرار می‌گیرند؛

- امنیتی: امنیت هر دو طرف به صورت بازدارندگی متقابل تضمین می‌شود، مشابه جنگ سرد؛

- سایبری: جنگ سایبری ممکن است ادامه یابد اما در سطح قابل کنترلی باقی می‌ماند؛

- ایران: حضور یک رهبری جدید با رویکردی واقع‌گرایانه و تمرکز بر ثبات داخلی و توسعه اقتصادی، می‌تواند این سناریو را تقویت کند. چنین رهبری ممکن است از استفاده تهاجمی از

ظرفیت هسته‌ای برای تحریک رژیم صهیونیستی خودداری کند؛

- آمریکا: حضور یک دولت دموکرات که بر دیپلماسی و مدیریت بحران تأکید دارد، می‌تواند با ممانعت از اقدامات نظامی رژیم صهیونیستی، این سناریو را پایدار کند؛

- رژیم صهیونیستی: جانشینی نتانیاهو با یک نخست‌وزیر میانه‌رو که بر ثبات اقتصادی و امنیتی بلندمدت تمرکز دارد، می‌تواند تمایل به واکنش نظامی گسترده را کاهش دهد.

عوامل تقویت‌کننده احتمال:

- دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای (عامل کلیدی)، تمایل رژیم‌صهیونیستی به جلوگیری از جنگ گسترده به دلیل پیامدهای شدید، و مداخله قدرت‌های بزرگ برای جلوگیری از تشدید بحران؛

- ظهور رهبری‌های جدید در ایران و رژیم صهیونیستی که بر مدیریت رقابت و جلوگیری از جنگ تمرکز دارند، و حضور دولتی در آمریکا که بر کاهش تنش در خاورمیانه تأکید می‌کند.

احتمال وقوع:

- این سناریو احتمال پایین تا متوسطی دارد. اگر ایران به ظرفیت هسته‌ای دست یابد اما رژیم‌صهیونیستی از واکنش نظامی گسترده خودداری کند (شاید به دلیل تضمین بازدارندگی)، این تعادل ممکن است شکل گیرد. این شبیه به تعادل ترس در جنگ سرد است. این سناریو تنها در صورت همزمانی رهبری‌های واقع‌گرایانه در ایران و رژیم صهیونیستی و حضور دولت دموکرات در آمریکا قابل استمرار است، شرایطی که احتمال وقوع همزمان آن پایین است.

سناریو ۲: جهان دیپلماسی و تنش محدود (ایران بدون سلاح هسته‌ای، رژیم‌صهیونیستی بدون اقدام گسترده):

ابعاد موثر:

- دیپلماسی/ژئوپلیتیکی: این بعد محوری‌ترین عنصر این سناریو است. هر دو طرف از دیپلماسی، فشارهای بین‌المللی و تعاملات منطقه‌ای برای مدیریت تنش استفاده می‌کنند؛

- هسته‌ای: ایران به دستیابی به سلاح هسته‌ای دست نمی‌یابد، احتمالاً به دلیل فشارهای

داخلـی و بین‌المللـی؛

- اقتصـادی: اقتصـاد و تحریم‌هـا نقـش مهمـی در ادامـه ایـن وضعیـت دارنـد. هزینه‌هـای جنـگ گسـترده بـرای هـر دو طـرف ناخواسـته اسـت؛

- ایدئولوژیک: ایدئولوژی همچنان مهم است اما عملکرد آن به تنش‌های محدود، منحصر می‌شود؛

- امنیتی: امنیت از طریق تنش‌های کنترل‌شده و درگیری‌های محدود حفظ می‌شود؛

- سایبری: حملات سایبری محدود و کنترل‌شده ممکن است ادامه یابد؛

- ایـران: یـک دولـت اصلاح‌طلـب یـا میانـه‌رو کـه بـر بهبـود روابـط خارجـی و کاهـش تحریم‌هـا تمرکـز دارد، می‌توانـد محـرک اصلـی ایـن سـناریو باشـد. چنیـن دولتـی ممکـن اسـت برنامـه هسـته‌ای را در چارچـوب توافقـات بین‌المللـی مدیریـت کنـد؛

- آمریـکا: حضـور یـک دولـت دموکـرات کـه بـه دنبـال بازگشـت بـه توافقـات هسـته‌ای (ماننـد برجـام) و کاهـش تنـش بـا ایـران اسـت، می‌توانـد ایـن سـناریو را تسـهیل کنـد؛

- رژیـم صهیونیسـتی: یـک دولـت ائتلافـی میانـه‌رو کـه بـر ثبـات داخلـی و روابـط بین‌المللـی تمرکـز دارد، ممکـن اسـت تمایـل کمتـری بـه اقدامـات نظامـی یکجانبـه داشـته باشـد.

عوامل تقویت‌کننده احتمال:

- فشـارهای داخلـی و بین‌المللـی بـر ایـران بـرای تعلیـق برنامـه هسـته‌ای، تمایـل رژیم‌صهیونیسـتی بـه جلوگیـری از جنـگ گسـترده در شـرایط فعلـی، و اولویـت دیپلماسـی بـر اقدامـات نظامـی؛

- پیـروزی جناح‌هـای میانـه‌رو یـا اصلاح‌طلـب در انتخابـات داخلـی ایـران و رژیـم صهیونیسـتی، و حضـور دولتـی در آمریـکا کـه بـر دیپلماسـی چندجانبـه تأکیـد دارد.

احتمال وقوع:

- ایـن سـناریو احتمـال "بسـیار بـالا" در کوتاه‌مـدت، امـا کاهـش پایـداری در بلندمـدت. دلیـل افزایـش در کوتاه‌مـدت: ایـن سـناریو بـا تحـولات سیاسـی هماهنگ‌تـر از سـایر سناریوهاسـت. دلیـل کاهـش پایـداری در بلندمـدت: ایـن سـناریو بسـیار شـکننده اسـت. در صورتـی کـه هیـچ طـرف تمایل به

جنگ گسترده نداشته باشد و تنش‌ها در حد قابل کنترل باقی بماند، این وضعیت ادامه خواهد یافت. تنش‌های سیاسی وجود دارد ولی دو طرف از جنگ دوری می‌کنند و روی دیپلماسی تمرکز دارند. این سناریو در کوتاه‌مدت محتمل‌ترین است، اما در بازه ۱۰ ساله، به دلیل ناپایداری سیاسی داخلی، احتمال آن کاهش می‌یابد، مگر اینکه مکانیزم‌های نهادی قوی برای مدیریت بحران وجود داشته باشد.

سناریو ۳: جهان جنگ پنهان (ایران بدون ظرفیت هسته‌ای، رژیم‌صهیونیستی با اقدامات محدود):

ابعاد موثر:

- سایبری: این بعد یکی از محورهای اصلی این سناریو است. جنگ سایبری فعال و شدید بین دو کشور ادامه می‌یابد؛

- ژئوپلیتیکی/امنیتی: درگیری از طریق گروه‌های وابسته (حزب‌الله، حماس، جهاد اسلامی) ادامه دارد. رژیم‌صهیونیستی اقدامات غیرمستقیم محدودی انجام می‌دهد (حملات هوایی، عملیات ویژه)؛

- هسته‌ای: ایران دستیابی به سلاح هسته‌ای را تضمین نمی‌کند، اما ممکن است فعالیت‌های هسته‌ای خود را ادامه دهد؛

- ایدئولوژیک: ایدئولوژی به عنوان ابزار توجیه درگیری غیرمستقیم عمل می‌کند؛

- اقتصادی: هزینه‌های اقتصادی جنگ پنهان بر هر دو کشور تأثیر می‌گذارد، اما این هزینه‌ها از جنگ گسترده کمتر است؛

- امنیتی: امنیت از طریق درگیری‌های غیرمستقیم و عملیات‌های محدود حفظ می‌شود؛

- ایران: حضور یک دولت محافظه‌کار که بر حمایت از محور مقاومت تأکید دارد، می‌تواند این سناریو را تقویت کند. همچنین، بحران‌های داخلی می‌تواند ایران را به سمت استفاده از ابزارهای غیرمستقیم برای حفظ مشروعیت داخلی سوق دهد؛

- آمریکا: حضور یک دولت جمهوریخواه که بر مهار ایران از طریق فشار غیرمستقیم (مانند

حمایت از عملیات رژیم صهیونیستی) تأکید دارد، می‌تواند این سناریو را تشدید کند؛

- رژیم صهیونیستی: حضور نتانیاهو یا یک دولت راست‌گرا که بر استفاده از ابزارهای نظامی غیرمستقیم برای مهار ایران تأکید دارد، محرک اصلی این سناریو است.

عوامل تقویت‌کننده احتمال:

- عدم دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای اما ادامه فعالیت‌های گروه‌های وابسته، ادامه سیاست مهار نفوذ توسط رژیم‌صهیونیستی از طریق اقدامات غیرمستقیم (حملات سایبری، عملیات ویژه، حمایت از مخالفان و حمایت از گروه‌های تروریستی).

- تداوم حکومت جناح‌های راست‌گرا در رژیم صهیونیستی، حضور دولت جمهوریخواه در آمریکا که بر فشار غیرمستقیم بر ایران تأکید دارد، و حضور دولت محافظه‌کار در ایران که بر حمایت از محور مقاومت تأکید می‌کند.

احتمال وقوع:

- این سناریو احتمال"بسیار بالا" (سناریوی پیش‌فرض در شرایط عدم ثبات سیاسی) دارد. این سناریو انعطاف‌پذیرترین و مقاوم‌ترین سناریو در برابر تحولات سیاسی داخلی است. این وضعیت در حال حاضر نیز مشهود است و ادامه آن در آینده نزدیک احتمال زیادی دارد، زیرا هر دو طرف از این روش برای اعمال فشار بدون ورود به جنگ آشکار استفاده می‌کنند. این وضعیت منجر به جنگ غیرمستقیم و مداوم می‌شود. این سناریو به‌عنوان حالت تعادل پویا در سیستم روابط ایران و رژیم صهیونیستی عمل می‌کند. در شرایط عدم قطعیت سیاسی داخلی، این سناریو به‌طور طبیعی جایگزین سایر سناریوها می‌شود. بنابراین، احتمال آن در بازه ۱۰ ساله بسیار بالا است.

سناریو ۴: جهان درگیری مستقیم (ایران با ظرفیت هسته‌ای، رژیم‌صهیونیستی با اقدامات گسترده):

ابعاد موثر:

- هسته‌ای: دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای که رژیم‌صهیونیستی آن را تهدید وجودی بداند، محرک اصلی این سناریو است؛

– امنیتی/ژئوپلیتیکی: رژیم‌صهیونیستی اقدامات نظامی گسترده و مستقیمی را علیه ایران انجام می‌دهد (حملات هوایی، عملیات زمینی)؛

– اقتصادی: این سناریو دارای سنگین‌ترین پیامدهای اقتصادی است، از جمله اختلال در بازار انرژی و تحریم‌های شدیدتر؛

– سایبری: جنگ سایبری در سطح بسیار بالا و همراه با عملیات‌های نظامی صورت می‌گیرد؛

– ایدئولوژیک: ایدئولوژی هر دو طرف به عنوان توجیه اصلی جنگ عمل می‌کند؛

– ژئوپلیتیکی: مداخله قدرت‌های بزرگ و دیگر بازیگران منطقه‌ای احتمالاً اجتناب‌ناپذیر است و می‌تواند شکل و پیامد جنگ را تحت تأثیر قرار دهد؛

– ایران: حضور یک رهبری جنگ‌طلب یا درگیر در بحران‌های داخلی شدید که از ظرفیت هسته‌ای به عنوان ابزار مشروعیت‌سازی و بازدارندگی استفاده می‌کند، می‌تواند این سناریو را تشدید کند؛

– آمریکا: حضور یک دولت جمهوریخواه که به‌طور کامل از رژیم صهیونیستی حمایت می‌کند و حتی ممکن است در جنگ مشارکت کند، می‌تواند احتمال وقوع این سناریو را افزایش دهد؛

– رژیم صهیونیستی: حضور نتانیاهو یا یک دولت راست‌گرا افراطی که دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای را یک "خط قرمز" می‌داند و حاضر به اقدام نظامی یکجانبه برای جلوگیری از آن است، محرک اصلی این سناریو است.

عوامل تقویت‌کننده احتمال:

– دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای که رژیم‌صهیونیستی آن را تهدید وجودی بداند، و تصمیم رژیم‌صهیونیستی برای انجام اقدامات نظامی مستقیم برای جلوگیری از آن؛

– حضور رهبری‌های جنگ‌طلب و افراطی در ایران و رژیم صهیونیستی، و حضور دولتی در آمریکا که حمایت بی‌قید و بند از رژیم صهیونیستی را در اولویت قرار می‌دهد؛

احتمال وقوع:

– این سناریو احتمال"متوسط در شرایط خاص"، اما همچنان کم‌احتمال در حالت کلی است. این سناریو مستقیماً به تصمیم‌گیری رهبران سیاسی وابسته است. دلیل محدودیت احتمال: با این حال، حتی در شرایط فوق، مکانیزم‌های بازدارندگی و مداخله قدرت‌های بزرگ (به‌ویژه آمریکا و چین) همچنان فعال هستند و می‌توانند از وقوع جنگ گسترده جلوگیری کنند. با توجه به پیامدهای شدید، مداخله احتمالی قدرت‌های بزرگ، و هزینه‌های سنگین برای هر دو طرف، ورود به این سناریو کمتر احتمال دارد، هرچند پیامدهای آن بسیار جدی خواهد بود. این می‌تواند شامل حملات موشکی گسترده، عملیات هوایی و حتی عملیات زمینی باشد. نتیجه: احتمال این سناریو در شرایط عادی کم است، اما در شرایط تلاقی رهبری‌های افراطی و بحران‌های داخلی همزمان می‌تواند به سطح متوسط افزایش یابد. بنابراین، این سناریو باید به‌عنوان یک ریسک دنباله‌دار (Tail Risk) در نظر گرفته شود: یعنی احتمال وقوع پایین، اما پیامد فاجعه‌بار در مجموع، دو متغیر کلیدی «دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای» و «واکنش نظامی رژیم‌صهیونیستی» به‌عنوان محورهای اصلی طراحی سناریوها عمل می‌کنند و سایر عوامل بر احتمال وقوع هر یک از این ترکیبات تأثیر می‌گذارند.

۵. تحلیل و ارزیابی سناریوها

در این مرحله، هر یک از سناریوهای طراحی‌شده از نظر زیر موارد ارزیابی قرار می‌گیرند:

الف: احتمال وقوع و پیامدها:

بر اساس تحلیل روندهای فعلی و شرایط محیطی، احتمال وقوع هر سناریو تخمین زده می‌شود. (مثلاً بر اساس مطالعاتی مانند RAND Experts, 2025) و اینکه هر سناریو چه پیامدهایی بر جانبداران، اقتصاد منطقه و جهان، و ثبات سیاسی دارد؟ احتمال وقوع هر یک از سناریوهای طراحی شده و پیامدهای آنها به شرح زیر است:

۱. جهان موازنه قدرت

– احتمال وقوع: پایین تا متوسط؛ این سناریو زمانی اتفاق می‌افتد که ایران به ظرفیت هسته‌ای دست یابد اما رژیم‌صهیونیستی از واکنش نظامی گسترده خودداری کند. این تعادل

شبیه به تعادل ترس در جنگ سرد است.

- پیامدهای منطقه‌ای: تغییر جدی در موازنه قدرت منطقه‌ای به نفع ایران. ایران از این ظرفیت جدید برای گسترش نفوذ بیشتر در منطقه استفاده می‌کند. رژیم‌صهیونیستی نیز نفوذ خود را حفظ می‌کند اما از جنگ گسترده پرهیز می‌کند. منجر به ثبات نسبی با تنش‌های محدود می‌شود.

- پیامدهای جهانی: ممکن است باعث ایجاد نگرانی در جامعه بین‌الملل و به چالش کشیدن رژیم جهانی منع اشاعه هسته‌ای شود. قدرت‌های بزرگ ممکن است برای مدیریت این تعادل جدید دخالت کنند.

۲. جهان دیپلماسی و تنش محدود

- احتمال وقوع: احتمال "بسیار بالا" در کوتاه‌مدت، اما کاهش پایداری در بلندمدت. این سناریو زمانی اتفاق می‌افتد که ایران بدون دستیابی به سلاح هسته‌ای نظامی باقی می‌ماند و رژیم‌صهیونیستی نیز اقدامات نظامی گسترده‌ای انجام نمی‌دهد. هر دو طرف بر دیپلماسی و تنش محدود تمرکز می‌کنند؛

- پیامدهای منطقه‌ای: ادامه وضعیت فعلی با تمرکز بر مذاکره و حل اختلافات از طریق دیپلماسی. تنش‌های سیاسی وجود دارد اما از کنترل خارج نشده و به جنگ کامل منجر نمی‌شود. درگیری‌های محدود ممکن است ادامه یابد؛

- پیامدهای جهانی: نسبتاً ثبات‌بخش برای جامعه بین‌الملل. ادامه فشارهای دیپلماتیک و اقتصادی بر ایران. کاهش خطر درگیری گسترده؛

۳. جهان جنگ پنهان

- احتمال وقوع: احتمال"بسیار بالا" (سناریوی پیش‌فرض در شرایط عدم ثبات سیاسی). این سناریو زمانی اتفاق می‌افتد که ایران بدون دستیابی به سلاح هسته‌ای است اما رژیم‌صهیونیستی اقدامات نظامی محدودی (غیرمستقیم) انجام می‌دهد (حملات سایبری، هوایی، حمایت از گروه‌ها)؛

- پیامدهای منطقه‌ای: ادامه جنگ غیرمستقیم بین دو کشور از طریق گروه‌های وابسته (حزب‌الله، حماس) و حملات سایبری و محدود نظامی. این وضعیت می‌تواند خسارات

انسـانی و اقتصـادی زیـادی داشـته باشـد امـا بـه صـورت گسـترده و مسـتقیم نخواهـد بـود.

– پیامدهـای جهانـی: افزایـش ناآرامـی در منطقـه خاورمیانـه. تشـدید تنش‌هـای سـایبری. ممکـن اسـت باعـث درگیـری غیرمسـتقیم قدرت‌هـای بـزرگ شـود.

۴. جهان درگیری مستقیم

– احتمـال وقـوع: احتمـال «متوسـط در شـرایط خـاص»، امـا همچنـان کم‌احتمـال در حالـت کلـی. ایـن سـناریو زمانـی اتفـاق می‌افتـد کـه ایـران دارای ظرفیـت هسـته‌ای اسـت و رژیم‌صهیونیسـتی اقدامـات نظامـی گسـترده‌ای را انجـام می‌دهـد کـه منجـر بـه جنـگ گسـترده می‌شـود.

– پیامدهـای منطقـه‌ای: درگیـری نظامـی مسـتقیم و گسـترده بیـن ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی کـه می‌توانـد شـامل حمـلات هوایـی، موشـکی و حتـی عملیـات زمینـی باشـد. ایـن سـناریو دارای بالاتریـن شـدت پیامدهـا اسـت و می‌توانـد منجـر بـه تغییـرات ژئوپلیتیکـی عمیـق در خاورمیانـه شـود.

– پیامدهـای جهانـی: بحـران جهانـی بـا پیامدهـای شـدید اقتصـادی (اختـلال در بـازار انـرژی)، امنیتـی (احتمـال مداخلـه قدرت‌هـای بـزرگ) و انسـانی. ایـن سـناریو کمتـر احتمـال دارد امـا اثـرات آن بسـیار جـدی خواهـد بـود.

در مجمـوع، تحلیل‌هـا نشـان می‌دهنـد کـه سـناریوهای بـا احتمـال وقـوع بالاتـر (دیپلماسـی و تنـش محـدود، جنـگ پنهـان) بـر اسـاس وضعیـت فعلـی و تمایـل طرفیـن بـه جلوگیـری از جنـگ گسـترده هسـتند. سـناریوهای بـا احتمـال وقـوع پایین‌تـر (موازنـه قـدرت، درگیـری مسـتقیم) نیازمنـد تغییـرات اساسـی در محیـط سیاسـی و امنیتـی هسـتند.

ب: پاسخ‌دهی مراکز قدرت:

چگونـه قدرت‌هـای بـزرگ (آمریـکا، چیـن، روسـیه) بـه هـر سـناریو واکنـش نشـان خواهنـد داد؟ نقـش قدرت‌هـای بـزرگ جهانـی (به‌ویـژه آمریـکا، چیـن و روسـیه) در تأثیرگـذاری بـر مسـیر روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در آینـده چیسـت؟ نقـش قدرت‌هـای بـزرگ جهانـی، به‌ویـژه آمریـکا، چیـن و روسـیه، در روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در آینـده (۲۰۲۵-۲۰۳۵) بسـیار حیاتـی و تعیین‌کننـده خواهـد بـود. ایـن کشـورها نـه تنهـا به‌عنـوان بازیگـران مسـتقل عمـل می‌کننـد، بلکـه مسـیر و شـدت هـر یـک از سـناریوهای احتمالـی را نیـز تحـت تأثیـر قـرار می‌دهنـد.

۱. آمریکا

تأثیر بر همه سناریوها:

- آمریکا به‌عنوان سوپرقدرت جهانی و متحد اصلی رژیم‌صهیونیستی، در همه سناریوهای آینده تأثیرگذار است. سیاست آمریکا در قبال برنامه هسته‌ای ایران (چه در قالب توافق‌های بین‌المللی مانند برجام (JCPOA) و چه از طریق تحریم‌های یک‌جانبه) نقش کلیدی در تعیین اینکه آیا ایران به ظرفیت هسته‌ای دست می‌یابد یا خیر، دارد. همچنین، میزان حمایت آمریکا از رژیم‌صهیونیستی در برابر ایران، و موضع آن در قبال واکنش رژیم‌صهیونیستی به احتمالی دستیابی ایران به ظرفیت هسته‌ای، بر تصمیم‌های رژیم‌صهیونیستی تأثیر می‌گذارد.

در سناریوهای خاص:

موازنه قدرت /درگیری مستقیم:

- آمریکا می‌تواند با حمایت از رژیم‌صهیونیستی یا با ممانعت از جنگ گسترده، مسیر این سناریوها را تعیین کند. مداخله آمریکا در صورت شروع جنگ گسترده، اجتناب‌ناپذیر است و می‌تواند شکل و پیامد جنگ را تحت تأثیر قرار دهد.

دیپلماسی و تنش محدود/جنگ پنهان:

- سیاست‌های دیپلماتیک و اقتصادی آمریکا (مانند فشار بر ایران برای تعلیق برنامه هسته‌ای یا تشدید تحریم‌ها) بر ادامه این سناریوها تأثیر دارد. همچنین، مدیریت روابط پیچیده آمریکا با ایران و رژیم‌صهیونیستی (به‌ویژه با توجه به نفوذ لابی یهودیان در آمریکا) بر روند تنش‌ها مؤثر است

۲. چین

تأثیر بر همه سناریوها:

- چین به‌عنوان یک قدرت جهانی در حال رشد و شریک اقتصادی اصلی ایران، نقش مهمی در اقتصاد منطقه دارد. ملاحظات چین نسبت به موازنه قوا در غرب آسیا و حفظ ایران به‌عنوان "زنجیره تأمین با ثبات انرژی"، روابط آن با ایران و رژیم‌صهیونیستی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

چیـن بـه دنبـال جلوگیـری از تشـدید تنش‌هاسـت کـه می‌توانـد تجـارت و سـرمایه‌گذاری آن را در منطقـه مختـل کنـد.

در سناریوهای خاص:

موازنه قدرت/دیپلماسی و تنش محدود:

- چیـن می‌توانـد بـا ادامـه روابـط اقتصـادی بـا ایـران و همـکاری بـا رژیم‌صهیونیسـتی، بـه حفـظ تعـادل کمـک کنـد یـا بـا افزایـش فشـار اقتصـادی بـر ایـران، مسـیر آن را تغییـر دهـد.

درگیری مستقیم:

- در صـورت شـروع جنـگ گسـترده، چیـن می‌توانـد از طریـق ممانعـت از مداخلـه دیگـران یـا حتـی مشـارکت غیرمسـتقیم، بـر نتیجـه تأثیـر بگـذارد، هرچنـد اولویـت آن جلوگیـری از جنـگ اسـت

۳. روسیه

تأثیر بر همه سناریوها:

- روسـیه نیـز روابـط پیچیـده‌ای بـا هـر دو کشـور دارد. روابـط نزدیـک نتانیاهـو و پوتیـن، و همکاری‌هـای روسـیه و رژیم‌صهیونیسـتی در بحـران سـوریه، نشـان‌دهنده همگرایی‌هایـی اسـت. از سـوی دیگـر، روسـیه بـا ایـران در بسـیاری از مسـائل منطقـه‌ای همگراسـت (ماننـد سـوریه، یمـن).

در سناریوهای خاص:

موازنه قدرت/جنگ پنهان:

- روسـیه می‌توانـد بـا حفـظ روابـط بـا هـر دو طـرف، از تشـدید تنـش جلوگیـری کنـد یـا در صـورت منافـع ملـی خـود، مسـیر را تغییـر دهـد.

درگیری مستقیم:

- مداخلـه روسـیه در صـورت شـروع جنـگ گسـترده، بسـیار احتمـال اسـت، چـه به‌صـورت مسـتقیم بـرای حمایـت از ایـران و چـه به‌صـورت غیرمسـتقیم بـرای مدیریـت بحـران و جلوگیـری از گسـترش آن.

در مجمـوع، قدرت‌هـای بـزرگ جهانـی نقـش میانجی‌گـر، ممانعت‌کننـده، حمایت‌کننـده یـا حتـی محـرک در روابـط آینـده ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی خواهنـد داشـت. موضـع آن‌هـا نسـبت بـه برنامـه هسـته‌ای ایـران، میـزان حمایـت از هـر طـرف، و نحـوه مدیریـت رقابـت اسـتراتژیک خـود بـا یکدیگـر در منطقـه، مسـیر را بـرای وقـوع هـر یـک از سـناریوهای احتمالـی تعییـن خواهـد کـرد. تعامـل پیچیـده ایـن قدرت‌هـا بـا یکدیگـر و بـا ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی، فضـای پویـا و غیرقابـل پیش‌بینـی را بـرای آینـده ایـن روابـط رقـم می‌زنـد.

۶. فرموله‌بندی استراتژی‌ها

در نهایـت، بـر اسـاس سـناریوهای شناسـایی و ارزیابی‌شـده، اسـتراتژی‌های واکنشـی و پیشـگیرانه بـرای مقابلـه بـا هـر یـک از آینده‌هـای احتمالـی بـرای ایـران و دیگـر ذی‌نفعـان تدویـن می‌شـود. بـر اسـاس تحلیـل محتـوای ادبیـات حـوزه روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی شـامل مقـالات، گزارش‌هـا و ... و دریافـت نظـرات خبـرگان، درک از پیامدهـای هـر سـناریو، اسـتراتژی‌های واکنشـی و پیشـگیرانه‌ای کـه بـرای مقامـات تصمیم‌گیرنـده ایـران و دیگـر ذی‌نفعـان پیشـنهاد می‌شـود، بـه شـرح زیـر اسـت:

برای ایران:

در برابر همه سناریوها:

- تقویـت تـوان دفاعـی و بازدارندگـی: افزایـش تـوان دفـاع هوایـی، موشـکی و سـایبری بـرای مقابلـه بـا تهدیـدات مسـتقیم و غیرمسـتقیم. ایـن شـامل توسـعه سـامانه‌های پدافنـد پیشـرفته و توانایی‌هـای پاسـخ سـریع اسـت؛

- مدیریـت داخلـی و ثبـات: حفـظ ثبـات داخلـی و مدیریـت فشـارهای اقتصـادی و اجتماعـی بـرای جلوگیـری از ضعـف داخلـی کـه می‌توانـد بـه عنـوان فرصتـی بـرای دشـمنان تلقـی شـود؛

- توسـعه دیپلماسـی و ائتلاف‌سـازی: تقویـت روابـط بـا متحـدان منطقـه‌ای (ماننـد سـوریه، عـراق، لبنـان، یمـن) و جهانـی (ماننـد چیـن، روسـیه) بـرای ایجـاد حمایـت بین‌المللـی و منطقـه‌ای در برابـر فشـارها؛

- انعطاف‌پذیـری در برنامـه هسـته‌ای (در صـورت لـزوم): در سـناریوهایی کـه دسـتیابی بـه سـلاح هسـته‌ای می‌توانـد منجـر بـه واکنش‌هـای شـدید شـود، مدیریـت بحـران و احتمـالاً بازنگـری در تعهـدات بین‌المللـی بـرای جلوگیـری از تشـدید تنـش.

در سناریوی «جهان موازنه قدرت»:

- استفاده متقابل از ظرفیت هسته‌ای: توسعه استراتژی بازدارندگی متقابل برای حفظ تعادل؛

- توسعه نفوذ منطقه‌ای: استفاده از موقعیت قدرت جدید برای گسترش نفوذ در منطقه، اما با احتیاط برای جلوگیری از واکنش‌های بیش از حد.

در سناریوی «جهان دیپلماسی و تنش محدود»:

- تمرکز بر دیپلماسی: استفاده از کانال‌های دیپلماتیک برای مدیریت تنش و جلوگیری از تشدید آن؛

- واکنش محدود و کنترل‌شده: واکنش به اقدامات رژیم‌صهیونیستی از طریق گروه‌های وابسته یا اقدامات غیرمستقیم، اما جلوگیری از تشدید تنش به سطح جنگ گسترده.

در سناریوی «جهان جنگ پنهان»:

- تقویت توان عملیاتی غیرمستقیم: حمایت از گروه‌های وابسته و توسعه توانایی‌های سایبری برای مقابله با اقدامات غیرمستقیم رژیم‌صهیونیستی؛

- مدیریت ریسک اشتباهات: افزایش دقت در عملیات غیرمستقیم برای جلوگیری از ایجاد نقاط تنش که می‌تواند منجر به تشدید درگیری شود.

در سناریوی «جهان درگیری مستقیم»:

- آمادگی نظامی برای مقابله: توسعه استراتژی‌های دفاعی و پاسخ سریع برای مقابله با حملات مستقیم رژیم‌صهیونیستی (اسراءیل.docx)؛

- درخواست حمایت بین‌المللی: تلاش برای کسب حمایت متحدان منطقه‌ای و جهانی (چین، روسیه) در صورت شروع جنگ گسترده؛

همچنین استراتژی‌های واکنشی و پیشگیرانه مطلوب (از منظر هر بازیگر نه مطلوب ایران) برای دیگر ذی‌نفعان (قدرت‌های بزرگ و بازیگران منطقه‌ای) در ادامه آمده است که شناخت آنها برای تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران کشور ما ضروری است تا در راستای خنثی‌سازی و ضدآن، طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی داشته باشند.

آمریکا:

- مدیریت بحران: ایفای نقش میانجی‌گر برای جلوگیری از تشدید تنش و ورود به جنگ گسترده؛

- حفظ تعادل: حفظ تعادل منطقه‌ای با حمایت از متحدان (رژیم‌صهیونیستی) و جلوگیری از صعود یک قدرت منطقه‌ای مسلط (ایران)؛

- توسعه دیپلماسی: استفاده از دیپلماسی برای مدیریت بحران و جلوگیری از جنگ.

چین و روسیه:

- جلوگیری از جنگ: تلاش برای جلوگیری از تشدید تنش و ورود به جنگ برای حفظ ثبات اقتصادی و انرژی منطقه؛

- حفظ منافع ملی: دنبال‌کردن منافع ملی خود در منطقه با تعادل‌گیری بین روابط با ایران و رژیم‌صهیونیستی.

- مدیریت رقابت با آمریکا: استفاده از این بحران برای مدیریت رقابت خود با آمریکا در منطقه.

کشورهای عربی منطقه:

- جلوگیری از تشدید تنش: تلاش برای جلوگیری از تشدید تنش که می‌تواند بر ثبات منطقه تأثیر بگذارد؛

- توسعه روابط با هر دو طرف: دنبال‌کردن منافع ملی خود با توسعه روابط با هر دو ایران و رژیم‌صهیونیستی.

رژیم‌صهیونیستی:

در برابر همه سناریوها:

- توسعه توان بازدارندگی: افزایش توان دفاعی و توان عملیاتی برای جلوگیری از تهدیدات مستقیم و غیرمستقیم؛

- استفاده از دیپلماسی و فشارهای بین‌المللی: همکاری با آمریکا و دیگر متحدان برای اعمال

فشـار دیپلماتیـک و اقتصـادی بـر ایـران؛

– مدیریـت روابـط بـا آمریـکا: حفـظ حمایـت آمریـکا و جلوگیـری از مداخلـه آمریـکا در مسـیر اقدامـات رژیم‌صهیونیسـتی؛

– آمادگی سایبری: توسعه توانایی‌های دفاع سایبری و حمله سایبری برای مقابله با تهدیدات سایبری ایران.

در سناریوی «جهان موازنه قدرت»:

– تقویـت خطـوط دفاعـی: آمادگـی بـرای مقابلـه بـا یـک ایـران دارای ظرفیـت هسـته‌ای از طریـق تقویـت دفاع‌هـای موشـکی و هوایـی؛

– توسـعه اسـتراتژی‌های غیرمسـتقیم: اسـتفاده از اقدامـات غیرمسـتقیم بـرای مهـار نفـوذ ایـران بـدون ورود بـه جنـگ گسـترده.

در سناریوی «جهان دیپلماسی و تنش محدود»:

– اقدامـات محـدود و کنترل‌شـده: انجـام عملیات‌هـای محـدود (هوایـی، سـایبری) بـرای مهـار تهدیـدات ایـران بـدون تشـدید تنـش بـه سـطح جنـگ؛

– تمرکـز بـر حـل مسـأله امنیتـی فلسـطین: کاهـش تمرکـز بـر ایـران بـا حـل بحـران فلسـطینی بـرای کاهـش فشـار منطقـه‌ای..

در سناریوی «جهان جنگ پنهان»:

– ادامـه اقدامـات غیرمسـتقیم: ادامـه حمـلات سـایبری، هوایـی و عملیات‌هـای ویـژه علیـه ایـران وبرنامـه هسـته‌ای آن؛

– مدیریـت ریسـک تشـدید: جلوگیـری از اقداماتـی کـه می‌توانـد منجـر بـه تشـدید تنـش و ورود بـه جنـگ گسـترده شـود.

در سناریوی «جهان درگیری مستقیم»:

– آغـاز عملیـات نظامـی گسـترده: در صـورت دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای، آغـاز

عملیات‌هـای گسـترده بـرای جلوگیـری از آن؛

- درخواست حمایت آمریکا: تضمین حمایت آمریکا در صورت شروع جنگ گسترده.

در مجمـوع، اسـتراتژی‌های پیشـنهادی بـر اسـاس ماهیـت هـر سـناریو و پیامدهـای آن طراحـی شـده‌اند. هـدف اصلـی بـرای همـه بازیگـران، جلوگیـری از ورود بـه جنـگ گسـترده و مدیریـت تنش‌هـا در سـطح قابـل کنتـرل اسـت.

۷. روش تحلیل سناریو و تعارض ایران و رژیم‌صهیونیستی

چگونـه می‌تـوان از روش تحلیـل سـناریو به‌عنـوان ابـزاری بـرای آینده‌نگـری و برنامه‌ریـزی اسـتراتژیک در مواجهـه بـا تهدیـدات ناشـی از رقابـت ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی اسـتفاده کـرد؟ روش تحلیـل سـناریو می‌توانـد به‌عنـوان ابـزاری قدرتمنـد بـرای آینده‌نگـری و برنامه‌ریـزی اسـتراتژیک در مواجهـه بـا تهدیـدات ناشـی از رقابـت ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی بـه کار گرفتـه شـود. ایـن روش بـه جـای تمرکـز بـر یـک پیش‌بینـی واحـد و قطعـی از آینـده، چندیـن «چهارچـوب احتمالـی» بـرای آینـده ارائـه می‌دهـد. در زمینـه روابـط پیچیـده و پرتنـش ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی، ایـن ویژگـی اهمیـت خاصـی پیـدا می‌کنـد، زیـرا شـرایط واقعـی تحـت تأثیـر عوامـل متعـدد و غیرقابـل پیش‌بینـی قـرار دارد.

کاربرد تحلیل سناریو در مواجهه با تعارض ایران و رژیم‌صهیونیستی:

- درک بهتـر عـدم قطعیـت: روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی تحـت تأثیـر متغیرهـای متعـددی ماننـد دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای، واکنـش نظامـی رژیم‌صهیونیسـتی، نقـش قدرت‌هـای بـزرگ، تحـولات داخلـی هـر کشـور و تحـولات منطقـه‌ای قـرار دارد. تحلیـل سـناریو ایـن عـدم قطعیـت را مدیریـت کـرده و بـه تصمیم‌گیرنـدگان کمـک می‌کنـد تـا بـا آن کنـار بیاینـد.

- طراحـی سـناریوهای احتمالـی: بـا شناسـایی دو متغیـر کلیـدی (ماننـد «دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای» و «واکنـش نظامـی رژیم‌صهیونیسـتی»)، می‌تـوان سـناریوهای مختلفـی طراحـی کـرد. مقالـه ارائه‌شـده چهـار سـناریو را پیشـنهاد می‌کنـد: «جهـان موازنـه قـدرت»، «جهـان دیپلماسـی و تنـش محـدود»، «جهـان جنـگ پنهـان» و «جهـان درگیـری مسـتقیم».

- ارزیابـی پیامدهـا و احتمـالات: هـر سـناریو از نظـر احتمـال وقـوع و شـدت پیامدهـای منطقـه‌ای و جهانـی مـورد ارزیابـی قـرار می‌گیـرد. ایـن ارزیابـی بـه درک پیامدهـای هـر روش‌العمـل و تصمیم‌گیـری

کمک می‌کند. مثلاً، مقاله نشان می‌دهد که سناریوی «درگیری مستقیم» کمترین احتمال وقوع را دارد اما شدیدترین پیامدها را خواهد داشت، در حالی که سناریوی «دیپلماسی و تنش محدود» بالاترین احتمال وقوع را دارد.

- فرموله‌بندی استراتژی‌ها: بر اساس سناریوهای طراحی‌شده و ارزیابی‌شده، استراتژی‌های واکنشی و پیشگیرانه برای مقابله با هر یک از آینده‌های احتمالی تدوین می‌شود. این استراتژی‌ها می‌توانند شامل اقدامات نظامی، دیپلماتیک، اقتصادی یا امنیتی باشند. مثلاً، برای سناریوی «موازنه قدرت»، استراتژی تقویت توان دفاعی و بازدارندگی پیشنهاد می‌شود، در حالی که برای سناریوی «جنگ پنهان»، تمرکز بر توسعه توان عملیاتی غیرمستقیم و سایبری است.

- افزایش آگاهی و انعطاف‌پذیری: این روش باعث افزایش درک عمومی از تحولات آینده در میان ذی‌نفعان می‌شود و به سازمان‌ها و دولت‌ها اجازه می‌دهد تا انعطاف‌پذیری بیشتری در مقابل تغییرات نشان دهند. ذی‌نفعان می‌توانند برای هر سناریو برنامه‌ریزی کنند و منابع لازم را تخصیص دهند.

در مجموع، تحلیل سناریو ابزاری است که به تصمیم‌گیرندگان ایران کمک می‌کند تا با درک بهتری از آینده، استراتژی‌های مناسبی را طراحی کنند و برای مقابله با تهدیدات ناشی از رقابت، آماده‌تر باشند. این روش از طراحی واکنش‌های خودکار و بهترین راهکارهای مقابله با هر یک از سناریوهای احتمالی حمایت می‌کند.

۵. نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش با بسیاری از مطالعات پیشین در زمینه روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی هم‌خوانی دارد، اما در رویکرد و روش تحلیلی تفاوت‌های اساسی‌ای نیز دارد. از حیث شباهت‌ها: ۱- تأیید نقش کلیدی عوامل شناسایی‌شده: در مطالعات فارسی و منابع لاتین نیز بر اهمیت عواملی مانند ایدئولوژی، برنامه هسته‌ای ایران، نقش محور مقاومت، جنگ سایبری، و نقش قدرت‌های بزرگ (آمریکا، چین، روسیه) در روابط ایران-رژیم‌صهیونیستی تأکید کرده‌اند. این پژوهش نیز این عوامل را به‌عنوان متغیرهای کلیدی شناسایی و تحلیل کرد. ۲- تشخیص تنش و رقابت استراتژیک: بسیاری از مطالعات به‌خوبی تنش بنیادین و رقابت استراتژیک بین ایران و رژیم‌صهیونیستی را پس از انقلاب اسلامی شناسایی کرده‌اند. این پژوهش نیز این امر را تأیید

می‌کنـد و آن را به‌عنـوان پیش‌زمینـه‌ای بـرای تحلیـل آینده‌نگـر مطـرح می‌سـازد. ۳- پیش‌بینـی ادامـه تنش‌هـای غیرمسـتقیم: مطالعاتـی در ادبیـات پیشـینه بـه ایـن نتیجـه رسـیده‌اند کـه احتمـال وقـوع یـک جنـگ گسـترده و مسـتقیم پاییـن اسـت، امـا درگیری‌هـای غیرمسـتقیم، سـایبری و تنش‌هـای محـدود ادامـه خواهـد داشـت. ایـن هم‌خوانـی نشـان‌دهنده پایـداری ایـن الگـو در تحلیل‌هـای مختلـف اسـت.

از حیـث تفاوت‌هـا:۱- رویکـرد آینده‌پژوهانـه: تفـاوت اصلـی ایـن پژوهـش بـا مطالعـات پیشـین، اسـتفاده از رویکـرد علمـی تحلیـل سـناریو بـرای پیش‌بینـی آینـده روابـط ایران-رژیم‌صهیونیسـتی اسـت. در حالـی کـه بسـیاری از مطالعـات پیشـین بـر تحلیـل تاریخـی، ایدئولوژیـک یـا سیاسـت خارجـی فعلـی تمرکـز دارنـد، ایـن پژوهـش بـا اسـتفاده از روش تحلیـل سـناریو، چارچوبـی جامـع بـرای آینده‌نگـری ارائـه می‌دهـد. ۲- تحلیـل چندسـناریویی: برخـلاف مطالعاتـی کـه بـر یـک آینـده خـاص تمرکـز دارنـد، ایـن پژوهـش بـا اسـتفاده از دو متغیـر کلیـدی ("دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای" و "واکنـش نظامـی رژیم‌صهیونیسـتی")، چهـار سـناریوی احتمالـی طراحـی کـرده و هـر یـک را از نظـر احتمـال وقـوع و پیامدهـا ارزیابـی می‌کنـد. ۳- ارائـه اسـتراتژی‌های واکنشـی: ایـن پژوهـش فراتـر از تحلیـل و پیش‌بینـی رفتـه و اسـتراتژی‌های واکنشـی و پیشـگیرانه‌ای را بـرای مقامـات تصمیم‌گیرنـده ایـران ارائـه می‌دهـد. ایـن جنبـه عملـی در بسـیاری از مطالعـات پیشـین کمتـر مـورد توجـه قـرار گرفتـه اسـت.

ایـن پژوهـش بـا اسـتفاده از روش علمـی تحلیـل سـناریو، بـه بررسـی چهـار سـناریوی احتمالـی دربـاره تحـولات نظامی-سیاسـی میـان ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در بـازه زمانـی ۲۰۲۵ تـا ۲۰۳۵ پرداخـت. یافته‌هـای ایـن مطالعـه نشـان دادنـد کـه:

- روابـط ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی تحـت تأثیـر عوامـل متعـددی از جملـه ایدئولـوژی، برنامـه هسـته‌ای، ژئوپلیتیـک، امنیـت، اقتصـاد، جنـگ سـایبری و نقـش قدرت‌هـای بـزرگ قـرار دارد.

- احتمـال وقـوع جنـگ گسـترده و مسـتقیم بیـن ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی در آینـده نزدیـک کـم اسـت، امـا جنگ‌هـای غیرمسـتقیم، عملیـات سـایبری و تنش‌هـای محـدود ادامـه خواهنـد داشـت.

- دسـتیابی ایـران بـه ظرفیـت هسـته‌ای می‌توانـد تعـادل قـدرت در منطقـه را تغییـر دهـد و احتمـال جنـگ گسـترده را کاهـش دهـد، امـا می‌توانـد منجـر بـه سـناریوهایی ماننـد "موازنـه قـدرت" یـا "جنـگ پنهـان" شـود.

- سـناریوی "دیپلماسـی و تنـش محـدود" بیشـترین احتمـال وقـوع را دارد، در حالـی کـه سـناریوی

"درگیری مستقیم" کمترین احتمال را دارد اما شدیدترین پیامدها را خواهد داشت.

٦. پیشنهادات

با توجه به یافته‌های پژوهش و هدف‌های چهارگانه آن:

الف) شناسایی و تحلیل عوامل کلیدی مؤثر در روابط ایران و رژیم‌صهیونیستی:

پیشنهاد: مطالعات آینده باید به‌طور مستمر عوامل کلیدی را بازنگری و به‌روزرسانی کنند، به‌ویژه با توجه به تحولات سریع در فناوری (مانند جنگ سایبری) و تحولات سیاسی داخلی و بین‌المللی. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی با رویکرد "تحلیل عوامل کلیدی" به‌طور منظم انجام شود.

ب) طراحی چهار سناریوی احتمالی برای آینده این روابط:

پیشنهاد: این روش تحلیل سناریو می‌تواند به‌عنوان الگویی برای تحلیل روابط دوجانبه‌های دیگر در خاورمیانه (مانند روابط عربستان-ایران، ترکیه-رژیم‌صهیونیستی) استفاده شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود سناریوهایی با افق زمانی کوتاه‌تر (۵ ساله) نیز طراحی شود تا انعطاف‌پذیری بیشتری در برنامه‌ریزی وجود داشته باشد.

ج) ارزیابی احتمال وقوع و شدت پیامدهای هر یک از سناریوها:

پیشنهاد: ارزیابی‌های منظم و به‌روز از احتمال وقوع هر سناریو و پیامدهای آن ضروری است. پیشنهاد می‌شود از روش‌های کمی‌تری (مانند پرسشنامه‌های کارشناسی با وزن‌دهی) برای ارزیابی احتمالات استفاده شود. همچنین، تحلیل پیامدهای اقتصادی و انسانی هر سناریو باید گسترده‌تر شود.

د) ارائه راهکارهای استراتژیک برای مقابله با تهدیدات آینده:

پیشنهاد: استراتژی‌های پیشنهادی باید به‌طور مستمر بازنگری شوند و با تحولات آینده هماهنگ گردند. پیشنهاد می‌شود این استراتژی‌ها در قالب "برنامه‌های واکنشی" برای تصمیم‌گیرندگان تدوین شوند. همچنین، پیشنهاد می‌شود نقش دیگر ذی‌نفعان منطقه‌ای (مانند عربستان، ترکیه، مصر) و بین‌المللی (اتحادیه اروپا) در هر یک از سناریوها و استراتژی‌های مربوطه به‌طور دقیق‌تری تحلیل شود.

در مجمـوع، ایـن پژوهـش بـا ارائـه چارچوبـی علمـی بـرای تحلیـل آینـده تعـارض ایـران و رژیم‌صهیونیسـتی، گامـی در جهـت دسـتیابی بـه درک بهتـر از ایـن رابطـه پیچیـده و پرتنـش برداشـته و می‌توانـد بـه تصمیم‌گیرنـدگان در طراحـی اسـتراتژی‌های مناسـب کمـک کنـد.

۷. محدودیت‌های پژوهش

ایـن پژوهـش بـا وجـود رعایـت اصـول روش‌شـناختی تحلیـل سـناریو، بـا محدودیت‌هایـی روبـرو بـود؛ محدودیـت در تعـداد و تنـوع خبـرگان: بـه دلیـل محدودیت‌هـای زمانـی و دسترسـی، مشـارکت خبـرگان بـه ۵ نفـر محـدود شـد و نتوانسـتیم از روش کمّـی دلفـی اسـتفاده کنیـم. پژوهش‌هـای آتـی می‌تواننـد بـا اسـتفاده از پرسشـنامه‌های دلفـی و مشـارکت تعـداد بیشـتری از خبـرگان داخلـی و بین‌المللـی، جامعیـت یافته‌هـا را افزایـش دهنـد. همچنیـن ارزیابـی احتمـال وقـوع سـناریوها همچنـان مبتنـی بـر قضـاوت خبـرگان اسـت و ممکـن اسـت تحـت تأثیـر سـوگیری‌های فـردی قـرار گیرد)وابسـتگی بـه قضاوت‌هـای کیفـی(علی‌ایحـال بـا ایـن اصلاحـات، پژوهـش نـه تنهـا از نظـر روش‌شـناختی معتبـر خواهـد بـود، بلکـه به‌عنـوان نمونـه‌ای از پژوهـش آینده‌پژوهـی روشـمند و مبتنـی بـر نظـرات خبـرگان قابـل ارائـه خواهـد بـود.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

References

Ahsan, Y. (2025). Axis of collision: How Iran and Israel slipped into open war. University of Management and Technology.

Al Midfa, N., & Al Qubaisi, S. (2025, June 26). Oil, missiles and power: The geo-politics of the Iran-Israel conflict. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/commentary/2025/06/the-israel-iran-conflict-qa-with-rand-experts.html

Arrosyid, H., & Halwati, U. (2021). Media framing on the Palestine-Israel conflict. Komunika: Jurnal Dakwah Dan Komunikasi, 15(2), 217–224. https://doi.org/10.24090/komunika.v15i2.4949

Bahgat, G. (2005). The Islamic Republic and the Jewish state. Israel Affairs, 11(3), 503–520. https://doi.org/10.1080/13537120500073477

Barnes-Dacey, J., Bianco, C., & Lovatt, H. (2024). The Gaza crisis: Mapping the Middle East's shifting battle lines. European Council on Foreign Relations. https://ecfr.eu/special/the-gaza-crisis-mapping-the-middle-easts-shifting-battle-lines/

Benham, J. (2020). Best practices for journalistic balance: Gatekeeping, imbalance and the fake news era. Journalism Practice, 14(7), 791–811. https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1658538

Beres, L. R. (2024, June). War with Iran: Israel's legal obligation to prevent Iranian nuclear weapons (Mideast Security and Policy Studies No. 206). BESA Center for Strategic Studies. https://besacenter.org/perspectives-papers/war-with-iran/

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge. Anchor Books.

Bishop, P., Hines, A., & Collins, T. (2007). The current state of scenario development: An overview of techniques. Foresight, 9(1), 5–25. https://doi.org/10.1108/14636680710727534

Boussel, P. (2023). The shadow war between Israel and Iran (FRS Note No. 21/2023). Fondation pour la Recherche Stratégique. https://www.frstrategie.org

Brookings Institution. (2025). Commentary: Israel strikes Iran. What happens next? https://www.brookings.edu/articles/israel-strikes-iran-what-happens-next/

Brom, S., & Peri, Y. (2017). The Iranian threat and Israeli national security. Tel Aviv University.

Bueno, A. (2024). Iran-Israel conflict: Analysis of an escalating crisis. AMIR COHEN (REUTERS).

Bukhari, S. R. H., Khan, A. U., & Haq, I. (2024). Shifting sands: From alliance to adversity tracing Iranian-Israeli relations before the Islamic revolution and envisioning future prospects amidst political transformation. Pakistan Social Sciences Review, 8(IV), 205–221. https://doi.org/10.35484/pssr.2024(8-IV)17

Bull, H. (1977). The anarchical society: A study of order in world politics. Columbia University Press.

Byman, D. (2015). Playing with fire: The Shia-Sunni civil war in the Middle East. Foreign Affairs, 94(3), 45–52.

Capital Economics. (2025). Comment: Four scenarios of how the Israel-Iran conflict might play out from Capital Economics. Bne IntelliNews. https://www.bneintelligence.com/post/four-scenarios-of-how-the-israel-iran-conflict-might-play-out

Cantelmi, R., Di Gravio, G., & Patriarca, R. (2021). Reviewing qualitative research approaches.

Chermack, T. J. (2004). Scenario planning: Facilitating learning and strategic thinking. Quorum Books.

Chermack, T. J. (2004). A review of scenario planning. Futures Research Quarterly, 20(2), 21–40.

Clausewitz, C. (1976). On war. Princeton University Press.

De Lange, N. (1984). Atlas of the Jewish world. New York.

European Journal of Futures Research. (2024). Is high-intensity conflict escalation inevitable in the future? A two-level game analysis on the causes of US-Iran risky rivalry. European Journal of Futures Research, 12(1), Article 17. https://doi.org/10.1186/s40309-024-00239-z

FactSet. (2025). Geopolitical risk scenarios revisited: Stress testing investment strategies amid the Israel-Iran conflict. FactSet Insight. https://insight.factset.com/geopolitical-risk-scenarios-revisited-stress-testing-investment-strategies-amid-the-israel-iran-conflict

Fira Pujia Nuraini, D. M., & Maimon Herawati. (2024). Framing analysis of Iran-Israel's 2024 conflict in Kompas.id, Aljazeera.com, and NYTimes.com. Kajian Jurnalisme, 8(1). https://doi.org/10.24198/jkj.v8i1.55562

Flock, G. (2025). Ziofascist Israel versus the Axis of Resistance, Part 8: Israel's June 13, 2025 attack on Iran and the consequences. Medium. https://gregorflock.medium.com/ziofascist-israel-versus-the-axis-of-resistance-part-8-israels-june-13-2025-attack-on-iran-and-86f475eae9bd

Furlan, M. (2022). Israeli-Iranian relations: Past friendship, current hostility. Israel Affairs, 28(4), 678–695. https://doi.org/10.1080/13537121.2022.2041304

Gelvin, J. L. (2014). The Israel-Palestine conflict: One hundred years of war (3rd ed.). Cambridge University Press.

George, A. L. (1991). Forceful persuasion: Coercive diplomacy as an instrument of statecraft. United States Institute of Peace.

Gilpin, R. (1981). War and change in world politics. Cambridge University Press.

Godet, M. (2000). Prospective et incertitude: Scénarios et simulations. Economica.

Godet, M. (2000). Creating futures: Scenario planning as a strategic management tool. Economica.

Inayatullah, S. (2008). Causal layered analysis: Poststructuralism as method. Elsevier.

IISS (International Institute for Strategic Studies). (2025). Israel–Iran conflict: Current assessment and future scenarios [Webinar]. https://www.iiss.org/events/2025/062/israeliran-conflict-current-assessment-and-future-scenarios

Karsh, E. (2023). The Israel-Iran conflict: Between Washington and Beijing. Israel Affairs, 29(5-6), 1075–1093. https://doi.org/10.1080/13537121.2023.2269694

Karkazis, J. (Ed.). (2025). Israel Iran war and its global implications. University of the Aegean.

Karkazis, J., Anastasiadou, E., & Markopoulos, T. (2024). Iran-Israel military confrontation. University of the Aegean.

Khalidi, R. (2006). The iron cage: The story of the Palestinian struggle for statehood. Beacon Press.

Kissinger, H. (1957). A world restored: Metternich, Castlereagh and the problems of peace, 1812–1822. Houghton Mifflin.

Kroenig, M. (2014). The logic of American nuclear strategy: Why strategic superiority matters. Oxford University Press.

Kumaraswamy, R. P. (2013). China, Israel and the US: The problematic triangle. China Report, 49(1), 143–159. https://doi.org/10.1177/0009445513479459

Lehri, Z. (2025a). Iran-Israel ceasefire: Strategic outcomes of the 12-day war and implications for Iran's defense reform. ResearchGate. https://www.research-

gate.net/publication/392978257_Iran-Israel_Ceasefire_Strategic_Outcomes_of_the_12-Day_War_and_Implications_for_Iran's_Defense_Reform

Lehri, Z. (2025b). Iran vs Israel: A technological and strategic breakdown. Cogent Social Sciences, 11(1), Article 2503438. https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2503438

LGT Crestone. (2025). Keeping calm under fire: Key things to watch for as Israel-Iran conflict escalates. https://www.lgtcrestone.com.au/news-and-observations/keeping-calm-under-fire-key-things-to-watch-for-as-israel-iran-conflict-escalates

Morgenthau, H. J. (1948). Politics among nations: The struggle for power and peace. Alfred A. Knopf.

Morris, B. (1993). The birth of the Palestinian refugee problem, 1947–1949. Cambridge University Press.

Mulyana, D., & Yaputra, A. (2020). The contestation of cultural claims in online media between Malaysia and Indonesia. Jurnal Studi Komunikasi, 4(2), 344–356. https://doi.org/10.25139/jsk.v4i2.2152

Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. PublicAffairs.

Ojala, M., & Pantti, M. (2017). Naturalizing the new cold war: The geopolitics of framing the Ukrainian conflict in four European newspapers. Global Media and Communication, 13(1), 41–56. https://doi.org/10.1177/1742766517694472

Oruç, H. (2024). While the world waited for Israel to attack Iran. Independent Researcher.

Ostovar, A. (2016). Vanguard of the Imam: Religion, politics, and Iran's Revolutionary Guards. Oxford University Press.

Pandin, Y., Nurrochmah, A., & Rahmawati, S. R. (2024). Implications of the Israel-Iran conflict on commodity-based investment and portfolio diver-

sification. JEA17 Jurnal Ekonomi Akuntansi, 9(2), 32–42. https://doi.org/10.30996/jea17.v7i2.12230

Park, S. (2025). The Israel-Iran nuclear conflict: The interaction of grievance, responsible behavior, and responsibility-free pleasure. Korea University.

Pfeffer, A. (2018, May 11). The Israelis who prevented a war with Iran. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2018/05/11/the-israelis-who-prevented-a-war-with-iran/

RAND Experts. (2025, June 16). The Israel-Iran conflict: Q&A with RAND experts. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/commentary/2025/06/the-israel-iran-conflict-qa-with-rand-experts.html

Reppa, R. (1974). Israel and Iran: Bilateral relations and effects on the Indian Ocean Basin. New York.

Rohrbeck, R. (2010). Corporate foresight: Towards an agenda for future research. Futures,42(3),195–204.https://doi.org/10.1016/j.futures.2009.11.007

Rubin, B. (2010). Iranian foreign policy since 2001: From Khatami to Ahmadinejad. Palgrave Macmillan.

Savyon, A., Carmon, Y., & Mansdorf, Y. (2015). Iranian officials reveal that secret negotiations with U.S. began in 2011 (MEMRI Inquiry and Analysis No. 1185). MEMRI.

Schanzer, J. (2023, Winter). The quiet war between Israel and Iran. Middle East Quarterly, 30(1). https://www.meforum.org/meq/issues/202301

Schoemaker, P. J. H. (1995). Scenario planning: A tool for strategic thinking. Sloan Management Review, 36(2), 25–40. https://sloanreview.mit.edu/article/scenario-planning-a-tool-for-strategic-thinking/

Sharafedin, B. (2023, September). Inside Tehran's soft war. Iran International. https://content.iranintl.com/en/investigates/inside-tehran-softwar/index.html?_gl=1*1c3i0kl*_ga*MTg1ODQ0MTE0OC4xNjk1NzI3NjEw

Shahibzadeh, Y. (2016). Islamism and post-Islamism in Iran: An intellectual history. Palgrave Macmillan.

Sobhani, S. (2008). The pragmatic entente: Israeli–Iranian relations, 1948–1988. Bloomsbury Academic.

Svechin, A. (1991). Strategy. East View Information Services.

Tal, D. (2020). The 12-day war: Israel, Iran, and the future of conflict. Cambridge University Press.

Tarzi, A. (2019). Major power competition in troubled waters of Middle East. MES Insights, 10(6).

The Conversation. (2025). The US has entered the Israel-Iran war. Here are 3 scenarios for what might happen next. https://theconversation.com/the-us-has-entered-the-israel-iran-war-here-are-3-scenarios-for-what-might-happen-next-259509

Tovmasyan, A., & Abovian, C. (2025). Armenia at the crossroads: Navigating the Israel-Iran escalation and its regional implications. Caucasus International Centre. https://www.cic.am

Trigano, S. (2021). The Abraham Accords: Contrasting reflections (No. 188). The Begin-Sadat Center for Strategic Studies.

Van der Heijden, K. (2005). Scenarios: The art of strategic conversation. John Wiley & Sons.

Van der Heijden, K. (2005). The sixth sense: Accelerating organizational learning with scenarios. Wiley.

van Dorsser, C., Walker, W. E., Taneja, P., & Marchau, V. A. (2018). Improving the link between the futures field and policymaking. Futures, 104, 75–84. https://doi.org/10.1016/j.futures.2018.08.004

Von Sikorski, T., & Matthes, J. (2020). Framing as a theory of media effects. In The international encyclopedia of political communication (pp. 1–10). Wi-

ley. https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc023

Waltz, K. N. (1979). Theory of international politics. Addison-Wesley.

Wang, Y., Wang, R. X., & Zhang, J. (2024). Is high-intensity conflict escalation inevitable in the future? A two-level game analysis on the causes of US-Iran risky rivalry. European Journal of Futures Research, 12(1), Article 17. https://doi.org/10.1186/s40309-024-00239-z

War on the Rocks. (2025). Lessons observed from the war between Israel and Iran. https://warontherocks.com/2025/07/lessons-observed-from-the-war-between-israel-and-iran/

Youvan, D. C. (2025a). Tensions within Israel: Legal and political crises leading up to the Friday the 13th war on Iran. ResearchGate. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.27515.22561

Youvan, D. C. (2025b). The good cop, bad cop doctrine: CIA coercion and State Department diplomacy in U.S. statecraft and the Israel-Iran standoff. ResearchGate. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20942.37441

Zisser, E. (2023). Israel in the Middle East 75 years on. Israel Affairs, 29(3), 459–472.https://doi.org/10.1080/13537121.2023.2206209

Afshar, H. (1381). [Israel in the Middle East 75 Years On]. Iranian Political Science Quarterly, (6). [In Persian]

Amini, D. (1385). [Psychology of Zionism: Theoretical Foundations of Israeli Behavior]. Noor Magazine, (27). (In Persian)

Darvishi, M. H. (1385). [The Israeli View of Iran's Nuclear Program]. Zamaneh, (188). [In Persian]

Firuzi, A. M., Motallebi, M., & Razani, E. (1402). [Theoretical Analysis of Peace between Arabs and Israel on the Security and Interests of the Islamic Republic of Iran]. Strategic Studies of Basij, 26(4), 39–76. [In Persian]

Ghol-Mohammadi, A. (1381). [Relations between Iran and Israel as Seen in

Prime Ministerial Documents (1327–1357)]. Research in Law and Politics, (6). [In Persian]

Heidari-Nia, S. H., & Jafari, M. (1400). [Iran's "Herasi" Strategy and Israel's New Regional Strategy]. International Studies, 16(4), 67–86. [In Persian]

Khamenei, A. (1394). [Analysis of Iran-Israel Relations from the Perspective of Foreign Policy]. Islamic International Relations Studies, 11(4), 55–72. [In Persian]

Khalili, E. (1381). [Development of Relations between the Russian Federation and Israel (with Emphasis on the Islamic Republic of Iran)]. Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, (57). [In Persian]

Koolayi, E. (1381). [Development of Relations between the Russian Federation and Israel (with Emphasis on the Islamic Republic of Iran)]. Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, (57). [In Persian]

Mahdavi, M. (1390). Futures Studies and its Application in Planning. Alameh Tabatabai University. [In Persian]

Maleki, M. R. (1386). [Israel's Strategy in the Middle East and its Impact on the Islamic Republic of Iran]. Political Science Quarterly of Islamic Azad University, Karaj Branch, (6). [In Persian]

Mohammadpour, R. (1392). Methodology of Futures Studies. Tehran University Publications. [In Persian]

Moosavi Amin, S. H., & Naeini, H. (1398). [Development of Russia-Israel Relations and its Impact on Iran's Interests]. Foreign Policy, 49(2), 495–514. [In Persian]

Moosavi, A. (1394). [Security Strategy of Regional Powers Iran, Turkey and Israel towards the Syrian Crisis (2011–2014)]. Bidari Islamic Studies, 4(7). [In Persian]

Najafi, A. (1387). [Israel and the Continuation of Tensions between Iran and America]. Strategic Studies, (39). [In Persian]

Noor Mohammadian, M., & Afrasiaban, V. (1401). [The Impact of Iran Variable on the Military, Economic, and Political Relations of China and the Israeli

Regime]. International Studies, 19(1). [In Persian]

Nozari, M. (1381). [The Impact of Pro-Israeli Attitude on the Foreign Policy of the Bush Government]. Majles va Pazhuhesh, 9(35). [In Persian]

Qanbarlu, A. (1387). [Israel and the Continuation of Tensions between Iran and America]. Strategic Studies, (39). [In Persian]

Qiasati, S., Ahmadi Nejad, H., & Moosavi Tabar, S. A. (1403). [Gray Zone; Israel's Strategy against Iran (from 2010 to 2023)]. Fundamental and Applied Studies of the World of Islam, 6(1), 235–258. [In Persian]

Rajabpour, M. (1382). [Threats of Israel against the National Security of the Islamic Republic of Iran]. Andisheh Enghelabi, (6). [In Persian]

Razavi, N., & Shariati, M. (1401). [Balancing Analytical Framework for Explaining the Foreign Policy Behavior of Israel towards the Islamic Republic of Iran in the Time Period 2012 to 2022]. Foreign Relations, 14(2), 227–261. [In Persian]

Rostami, F., & Shahmoradiyan, Z. (1402). [Israel's Strategy in Facing Iran's Nuclear Program during the Trump and Biden Eras]. International Relations Research, 13(4), 7–34. [In Persian]

Shabaf, J. (1391). [Balance of Threat; Islamic Republic and the Zionist Regime]. Defensive Diplomacy Quarterly, (4). [In Persian]

Sharif University. (1387). [Internal Challenges and Crises in Israel]. Foreign Policy Research Institute, (10). [In Persian]

Soheili, M. (1387). [Israel, Congratulations on Your Victories, Be Happy!]. Sorour, (41). [In Persian]

Sorouri, A. (1386). [Israel and the Maghreb Region: The Process of Normalization and its Future]. African Studies, (15). [In Persian]

Zare, R. (1384). The Unknown Connection: A Study of Pahlavi Regime and Israel Relations (1327–1357). Tehran: Institute of Contemporary Iran Studies. [In Persian]